…Ы ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

…СС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 269 (1869)
НОЯБРИИН 13
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1955 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Н. А. Булганинтай Норвегиин Премьер-Министр Эйнар Герхардсен уулзаба (1-дэхи нюур).
К. Е. Ворошиловтай Норвегиин Премьер-Министр Э. Герхардсен уулзаба (1-дэхи нюур).
Н. А. Булганинтай, Н. С. Хрущевтой ба А. И. Микоянтай Норвегиин Премьер-Министр Э. Герхардсен хөөрэлдэбэ (1-дэхи нюур).
В. Паллон.—Ленинградай метрополитен (1-дэхи нюур).
Ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха (2-дохи нюур).
Ц. Дандаров.—Ахалагша һаалишан (2-дохи нюур).
Н. Бурлаков.—Үнеэдые сүүдхэдээ хэдэн удаа эдеэлүүлжэ, һаажа болохоб? (3-дахи нюур).
Цыден-Жап Жимбиев. — Байгал далайн эрьеэр... (4-дэхи нюур).
СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Болгарида ошоод байна (4-дэхи нюур).
ГДР-эй Министрнүүдэй Соведтэ (4-дэхи нюур).
Дүрбэн гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Женевскэ зүблөөн (4-дэхи нюур).

Хонинной үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэрие гуримтайгаар ябуулха

…лажалые эрид ехээр хүгжөө… хамта манай эндэхи …байдалда хони үсхэбэрилгэ ха… тусгаар удхашанартай асуудал …ио. Ойрын жэлнүүдтэ колхозуу… хонин һүрэгэй үүлтэр һайжа…ха, нарин ба нарибтар нооһо …абаха зорилго табигдана.

…ртиин ЦК-гэй январска Пле…й шиидхэбэрие бэелүүлэн, энэ …э республикын колхознигууд, …үүдэй хүдэлмэрилэгшэд хони …бэрилгөөр зарим тэды амжалта…ые туйлаа. Энэ жэлдэ хонин бү…ө 2 килограмм нооһон хайша…аа, эдлүүриин 100 гектарта 66 …грамм нооһон абтаа. Нооһо …хайшалһанай ашаар республи…ай гүрэндэ нооһо тушааха, ху…даха түсэбөө 123,4 процент дүүр… нарин, нарибтар нооһон нёдондо …йхиһээ 315 тонноор үлүү ехээр …ндэ тушаагаа.

…ды иимэ байбашье, хони үсхэ…лгэ, нооһо абалга мүнөөнэй …ые ханганагүй. Нооһо ехээр …аг болохын тулада хонин һүрэ…гөө үүлтэрые һайжаруулха, тоо …йень түргэнөөр олошоруулха …йбди. Республикын колхозууд… хонидой тоо аргагүй удаанаар …орно. Хони үсхэбэрилгөөр ха…һан хэмжээ-ябуулгаяа түрүү…гээ жэлдэ дүүргэжэ шадабагүй… Гадна, колхозуудта хаа хаана… племенной хүдэлмэри тон хан…агүйгөөр ябуулагдана. Олон га… хонидые зоотехническэ заа… ёһоор илгажа, отаранууд …огдодоггүй, элдэб нооһотой …д холишонхой ябадаг. Мүн …тировко саг соогоо хэгдэ…үй, тэрэнэй дүнгүүдээр саашанхи …мэри эмхидхэгдэнэгүй. Ивол… госплемрассаднигайшье зонодо …юг аймагуудта энэ хүдэлмэри гу…уулагдаагүй байһаар. Мүн Хо… аймагай Үдын сомоной Стали… нэрэмжэтэ колхоз хони олонтой… Теэд эндэ племенной хүдэлмэри …муугаар ябуулагдадаг байна. …бүгэдэ юу харуулнаб гэхэдэ, ай…үдай партийна, советскэ орга…, колхозууд болон МТС-үүдэй …бэрилэгшэд, тэрэшэлэн зооветеринарна мэргэжэлтэд хониной үүл… һайжаруулха хүдэлмэрие һай… ябуулхын тулада бии хүсөөрөө …доггүй гээшэ. Энэ шал…анһаа боложо, хонидой нооһоной …ар һайжарнагүй.

…арин, нарибтар нооһотой хони …бэрилхэдэ колхозуудта ехэ олзо… байна. Шэрүүн нооһотой хони… үүлтэртэ хонидтой адляар ха…, эдеэлүүлээд байхада үүлтэртэ …дын нүгөөдүүлһээ дүрбэ, таба …н ехэ олзо үгэдэг. Жэшээнь, …рын аймагай Ворошиловай нэ…жэтэ колхозой хонин һүрэг бул…а нарин, нарибтар нооһотой бо…ой. Тиин нэгэ хонинһоо 90 түхэ…й олзо абаа. Тиихэдэ хонин һү…йнь оройдоо 18 процентнь нарин, …бтар нооһотой болоһон энэ ай…й «Ленинский путь» колхоз нэ… хонинһоо миин 45 түхэригэй олзо … Энэ хоёр жэшээ юу харуулнаб …ээ, үүлтэртэ хонидой олзо ехэ… байһые үшөө дахин гэршэлнэ.

…арин нооһотой хони үсхэбэрил… болохын тулада хонидойнгоо …эрые саашадань һайжаруулха …ээ-ябуулга бэелүүлхэ хүдэлмэ… тэсэмгэй, даамайгаар, саг үр…э һайнаар ябуулха гээшэ пар…а, советскэ органуудай, колхо…ай хүтэлбэрилэгшэдэй, хонин …ай хүдэлмэрилэгшэдэй, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй шухалын шухала зорилго мүн.

Республикын хонин ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй гол зорилго юуб гэхэдэ, племенной хүдэлмэрие али болохоор һайжаруулха байна. Зооветеринарна мэргэжэлтэдэй хэдэг бонитировко хадаа энэ хүдэлмэриин гол шухалань болохо ёһотой. Бонитировко хэһэн дүнгүүдээр хонид үүлтэр үүлтэрээрээ, класс классаараа, эрэ эмээрээ, наһаараа илгагдаха, мүн эмэ хонид зүбөөр илгагдаха, ороондо хэрэглэгдэхэ хусанууд онсологдохо ёһотой. Мүнөө үүлтэр муутай хусануудые хэрэглэхээ болихо, мүн хонидто хуса табидаг ушарые огтолон хорихо гэжэ БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, КПСС-эй обкомой тогтоол соо хэлэгдэнэ. Мүн хонидой харууһа, эдеэлүүлгые үндэһөөрнь һайжаруулха тухай эрид шууд хэмжээ абаха, тиигээгүй һаа, һайн шанартай нооһон абтахагүй.

Хони үсхэбэрилгэдэхи нэгэ ехэ дутагдал юуб гэхэдэ, үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэриин ёһотойгоор ябуулагдадаггүй, хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэгэй тоогдодоггүй дээрэһээ олон газарта хонид һубайрдаг байна. Энэ дутагдалые саашадаа хойшолонгүйгөөр усадхажа, эмэ хонин бүриһөө хурьга абадаг болохо гээшэ хонин ажалда хүдэлмэрилэгшэдэй, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй шухала зорилгонь мүн болоно.

Олон ондоо үүлтэрэй хусануудаар хонидоо үрэжүүлхэ ябадалые болюулха, саашадаа алтайска, советскэ меринос гэжэ хоёр үүлтэрэй хусанууд манай эндэхи хонидой шанар һайжаруулха үүлтэр болоно. Мүн өөһэдынгөө һүрэгһөө гараһан тон һайн хусануудые хэрэглэхэ.

Хониной үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри эмхидхэхын тула Иволгын госплемрассадник ехэ хүдэлмэри ябуулха үүргэтэй. Мүн научна эмхи зургаанууд—зооветеринарна институт, малажалай туршалгын станци үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри зүбөөр ябуулхадань колхозуудта туһалха уялгатай.

Зооветеринарна мэргэжэлтэд хониной үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэнь колхозуудта бодото туһаламжа үзүүлхэ, түрүүшүүлэй, наукын туйлалтануудые хонишодой ажалда дэлгэрүүлэлсэхэ уялгатай. Хонидые үбэл, хабар эртэ хурьгалуулха, искусственнаар ороондо оруулха арга, сакманна, кошарно-базова аргаар хурьгадые томо болгохо гэхэ мэтын түрүү арга нэбтэрүүлхэ хүнүүд зоотехнигүүд, ветеринарна мэргэжэлтэд болоно. Мүнөө үбэлэй хүйтэн болобо. Эдэнэр хонидой үбэлэй харууһа эмхидхэхэдэнь хонишодто туһалалсаха ёһотой.

Колхозуудай, хонидой фермэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, хонин ажалда хүдэлмэрилөөшэд мүнөө ноябрь һара соо бүхы эмэ хонидоо заатагүй ороондо оруулха хэмжээ абаха уялгатай. Мүн энээнтэй хамта хонидоо үбэл хурьгалуулха колхозууд эхэ хонидой, хурьгадай байрануудые тон һайнаар заһабарилха ёһотой.

Хониной үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэрие тон зүбөөр ябуулаа хадаа Бурят-Монголоо нарин нооһотой хони үсхэбэрилдэг республика болгожо шадахабди. Тиигэбэл нарин, нарибтар нооһо абадаг хоёрдохи базада ээлхэ гэһэн һууряа батаар эзэлжэ шадахабди. Энэ зорилго дүүргэхын түлөө бүхы хонишод, колхознигууд, механизаторнууд бултадаа тэмсэхэ ёһотой.

Н. А. Булганинтай Норвегиин Премьер-Министр Эйнар Герхардсен уулзаба

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинтай Норвегиин Премьер-Министр Эйнар Герхардсен ноябриин 10-да уулзаа. Уулзалгын болоходо господин Герхардсентэй Норвегиин худалдаа наймаанай Министр Арне Скауг болон Норвегиһээ СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Эрик Бродланд байлсаа.

Э. Герхардсенэй А. Н. Булганинтай хөөрэлдэхэдэ СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын орлогшо В. А. Зорин болон Советскэ Союзһаа Норвегидэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Г. П. Аркадьев байлсаа.

(ТАСС).

К. Е. Ворошиловтай Норвегиин Премьер-Министр Э. Герхардсен уулзаба

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. Е. Ворошиловтай Норвегиин Премьер-Министр Э. Герхардсен ноябриин 11-дэ уулзаа.

Г-н Э. Герхардсенэй уулзахада Норвегиин худалдаа наймаанай Министр А. Скауг ба Норвегиһээ СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Э. Бродланд байлсаа.

К. Е. Ворошиловтай Э. Герхардсенэй хөөрэлдэхэдэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Н. М. Пегов, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын орлогшо В. А. Зорин, СССР-һээ Норвегидэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Г. П. Аркадьев хабаадалсаа.

(ТАСС).

Н. А. Булганинтай, Н. С. Хрущевтой ба А. И. Микоянтай Норвегиин Премьер-Министр Э. Герхардсен хөөрэлдэбэ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Булганинтай, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Гэшүүн Н. С. Хрущевтой ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи Орлогшо А. И. Микоянтай Норвегиин Премьер-Министр Эйнар Герхардсен ноябриин 11-дэ Кремль соо хөөрэлдөө.

Хөөрэлдөөнэй болоходо норвежскэ талаһаа—Норвегиин худалдаа наймаанай Министр А. Скауг, Норвегиһээ СССР-тэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Э. Бродланд, СССР-тэ байгаа норвежскэ худалдаа наймаанай делегациие толгойлогшо С. Соммерфельт ба Норвегиин МИД-эй политическэ таһагай бюрогой начальник Г. Хейберг; советскэ талаһаа — Гадаадын худалдаа наймаанай Министр И. Г. Кабанов, СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министрын орлогшонор В. А. Зорин, В. С. Семенов, СССР-һээ Норвегидэ байдаг Онсо ба Бүрин эрхэтэ Посол Г. П. Аркадьев байлсаа.

(ТАСС).

Норвегиин Премьер-Министр Э. Герхардсен Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ орожо хараба

Советскэ правительствын уряалаар Москвада айлшалжа ерэһэн Норвегиин Премьер-Министр Э. Герхардсен ноябриин 11-дэ Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэдэ орожо хараа. Тэрээнтэй хамта Норвегиин худалдаа наймаанай Министр А. Скауг выставкэдэ оролсоо.

Норвежскэ айлшад Главна павильон, Латвийска, Грузинска ба Армянска Советскэ республикануудай павильонуудые, «Хүдөө ажахые механизацилха ба электрификацилха» павильон хараа.

Выставкэ намайе ехээр һонирхуулаа гэжэ павильонуудые хараһанайнгаа һүүлээр г-н Э. Герхардсен мэдүүлээ.

(ТАСС).

Хитадай Арадай Республикын худалдаа наймаанай делегациие толгойлогшо Москвада ерэбэ

…тадай Арадай Республикын ху…даа наймаанай делегациие тол…огшо Гадаадын худалдаа …маанай министрын Нэгэдэхи …огшо Ли Чжэ-жень ноябриин 11-… Москвада ерэбэ.

…ССР-эй Гадаадын худалдаа най…ай министрын Орлогшо И. Ф. …частнов, СССР-эй МВТ-гэй …очно управлениин Начальник …И. Сладковский, СССР-эй МВТ-… Восточно управлениин Хитадай таһагай Начальник Л. Е. Семенас, СССР-эй МВТ-гэй Протокольно Таһагай Начальник И. С. Андриенко Внуковска аэродром дээрэ нүхэр Ли Чжэ-жениие болон тэрээнтэй ябалсаһан хүнүүдые угтаа.

Хитадай Арадай Республикаһаа СССР-тэ байдаг Посольствын хүдэлмэрилэгшэд, Москвада урид ерээд байһан худалдаа наймаанай делегациин гэшүүд нүхэр Ли Чжэжениие мүн лэ угталсаа.

Эд бараа худалдан абахаяа ерэһэн Бирманскэ …вительственна мисси В. И. Ленинэй, И. В. Сталинай мавзолейдэ оробо

…д бараа худалдан абахын тула… …ангалгын министр Во Мин Гаунг …үтэйгээр Бирманскэ Союзһаа …н правительственна мисси …И. Ленинэй, И. В. Сталинай мавзолейдэ ноябриин 10-да орожо, венок табиба.

СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министерствын харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд энэ мисситэй суг ябалсаа.

(ТАСС).

МАНАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхозой һайн үүлтэртэ үнеэдэй фермын сэлото һаалишан Д. Хайдапова республикын һаалишадай социалистическэ мүрысөөн соогуур амжалта туйлаба. Тэрэ хадаа үнеэн бухэнһөө дунда зэргээр 4068 литр һү һаажа, республика соо хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Д. Хайдапова. М. Минеевэй фото.

Адуу малһаа ашаг шэмэ ехээр абтадаг болоо

Манай колхозой гэшүүд ойрын таба—зургаан жэл соо малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ тухай партиин ЦК-гэй январска Пленумэй тогтоолые 2—3 жэл соо дүүргэхэ гэжэ шиидэһэн юм. Тиин мүнөө манайхин малажал хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар хараалһан хэмжээ-ябуулгануудаа дүүргэжэ байна. Хэрбээ нёдондо жэлдэ үнеэн бүриһөө 666 литр һү һааһан, хонин бүриһөө 2100 грамм нооһо хайшалһан һаа, мүнөө жэл үнеэн бүриһөө 1293 литр һү һаагаабди, хонин бүриһөө 2500 грамм нооһо хайшалаабди. Колхозой эрхим һаалишад Е. Цыбикова, Л. Трофимова, Г. Жамьянова, Н. Цыденова, Л. Житихина болон бусад 1325—1653 литр һү үнеэн бүриһөө һааба. Харин түсэбэй ёһоор ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 900 литр һү һааха, хонин бүриһөө 2400 грамм нооһо хайшалха ёһотой байгаабди.

Мүнөө манай колхоз малайнгаа үбэлжэлгэдэ яһала һайнаар бэлэдхэнхэй. Мүнөө бүхы эхэ хониднай үбэл, хабар эртэ хурьгалхаар ороондо оруулагдаа. Энэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1500 литр һү һааха, хонин бүриһөө 2700 грамм нооһо хайшалха гэжэ шиидэбэбди.

А. Андреева, Яруунын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой зоотехник.

ЛЕНИНГРАДАЙ МЕТРОПОЛИТЕН

«Метро» гэжэ үгые мүнөө Ленинградай үйлсэнүүдтэ, трамвайнууд соо ямаршье гэр бүлэ соо дуулахаар. Ленинградай баруун урда хубидань метрогой станцинуудай газар дээрэхи вестибюльнүүдэй байшангууд метрополитениие һануулна. Тэдэнэй ханануудтань, элдэб хээтэй түмэр решёткануудтань метрогой һүлдэ тэмдэг—«М» үзэг харагдана.

Байгша оной ноябрь һарада Ленинградай газар дорохи түмэр харгын түрүүшын ээлжээн ашаглалгада оруулагдаха юм. Түмэр харгын тус хубинь городой Автово гэжэ нэрэтэй баруун урдахи захыень центртэйнь — Московско вокзалтай холбобо. Энэ замай утань 10,8 километр юм. Автовоһоо Московско вокзал хүрэтэр трамвайгаар гү, али автобусаар ошоходоо час соо ябадаг юм, теэд метрогой поезднууд энэ зайе 15—17 минута соо ябана.

Ленинградай метро баригшадта москвагайхид ехэхэн туһа хүргэһэн юм. Столицымнай метрополитенэй барилгада хабаадалсаһан хэдэн зуун шэмэглэгшэд, инженернүүд болон бусад мэргэжэлтэд мүнөө үедэ газар дорохи барилгада хүдэлмэрилжэ байна. Метрогой түрүүшын ээлжээе барижа дүүргэлгэдэ тэдэнэй дүй дүршэл нилээд ехэ туһа хүргэнэ.

Москвагайхидай дүй дүршэл хэрэглэн, ленинградайхид өөһэдөөшье газар дорохи барилгын хүдэлмэридэ олон шэнэ дурадхал оруулһан байна. Ленинградай метро барижа байгаа инженернүүд эрдэмтэдтэй хамта шэнэ машинануудые ухаалан зохёогоо. Механизировалэгдэһэн халха (щит) хадаа тоннель гаргаха сагые хоёр дахин бага болгоо, механическа редуктор шахтын машинануудай хүдэлмэриень нилээд һайжаруулаа. Хуушан түмэрөөр хэгдэһэн сахаригуудые шэнэлэн табихадань, тэрэнь бүхэ болохоһоо гадна, тоннель малталгын метр бүхэндэ 1,7 тонно металл арьбалагдана.

Ленинградай метрогой түрүүшын ээлжээн найман станцитай. Станцинуудайнь архитектурна шэмэглэл ямар нэгэ темээр хэгдэһэн байха юм. Мүнөө тэдэнэй шэмэглэл дүүргэгдэжэ байна.

... «Автово» станци. Юумэ няажа гоёоһон тэрэнэй багахан вестибюлиинь дайнай үедэ городые хамгаалгын түрүү линиин байһан газарта баригдаа. Тиимэһээ энэ станциин шэмэглэлгэ гражданска дайнай ба Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Ленинградые хамгаалагшадай баатаршалгые харуулна. Ленинградай барилгануудые зохёон байгуулагшад Е. Левинсон, А. Грушке тус станциин шэмэглэлгэдэ шэнэ материал — шэл хэрэглэбэ. «Автово» станциһаа бэшэ бусад станцинууд булта эскалатартай юм.

«Кировскэ завод». Станциин вестибюль Кировэй нэрэмжэтэ заводой туд урдань баригдаһан байна. Тус станциие 56 горельефнүүд гоёоно. Тэрээнэй гоёолтонь манай социалистическэ Эхэ ороной хүсэ шадалые, тэрэнэй индустриин дэбжэлтые харуулна.

«Нарвска» станциин вестибюль 1812 оной Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда илаһанород сэрэгшэдтэ зорюулагдажа, Ленинградай гайхамшагта архитектурна памятник Нарвска бартаатай зэргэлүүлэн баригдаба. Тэрэнэй шэмэглэлгын темэнь советскэ арадай амгалан тайбан зохёон байгуулхы ажал хүдэлмэрие харуулна. Станциин үбэр таладань элдэб үнгын жэжэ шэл, мрамор, үнгэтэ шулуу дойбодлон һуулгажа бүтээгдэһэн, И. В. Сталинай нилээд ехэ портрет бии.

Удаадахи станцинь — «Балтийска». Тус станци манай Эхэ ороной уһан далайгаар гарадаг хилые үнэн сэхэ хамгаалагша советскэ моряагуудта, тэдэнэй баатарлиг тэмсэлдэ зорюулагданхай. Газар дорохи замай үндэр ба һаруул сагаан үһээнүүдынь һалхинда үлеэгдэжэ байһан далбага шэнгеэр харагдана. Станциие гоёоһон панно революциин домог сууда гараһан түүхэтэ крейсер «Авророе» дүрсэлэн харуулна.

«Технологическа институт» гэжэ станциие архитекторнууд Эхэ оронойнгоо наукые алдаршуулха гэһэн зорилготойгоор, уранһайханаар шэмэглэһэн байна. Пассажирнуудай центральна залые утаашань мраморaaр хэгдэһэн хоёр ряд арканууд зэргэлэнхэй. Тэдэнэй хоорондуурхи столбнууд дээрэ ородой агууехэ эрдэмтэдэй портредүүд гууляар хэгдэһэн медальнууд соо байна.

Витебскэ вокзалтай зэргэлээд, метрополитенэй «Пушкинска» станци бодхоогдобо. Тус станциин ханануудынь мүлимэл сагаан мрамораар хушагданхай. Эндэ бүхы юумэнүүдынь ородой агууехэ поэт тухай һануулна. Газар дорохи залай ханын хүндынүүд соохи мраморна һууринууд дээрэхи дэнгэй гуулин табюурнуудай хрустальна һарабшануудһаа гэрэл сасарна. Залай бүхы гоёолтонуудые Пушкинай эгээн дуратай газар Царска Селогой камероново аллей харуулһан панно улам гоёоно. Тэрэ панногой урдань агууехэ поэдэй томохон шулуун сэргэ дүрсэ табяатай юм.

Поезд «Владимировска» станцида ерэбэ. Тэрэнэй сайбар мрамораар хэгдэһэн ханануудынь советскэ арадай ажал, тэрэнэй промышленностиин, хүдөө ажахын, наукын, искусствын амжалтануудые харуулһан, тобогороор һиилэһэн дүрсэнүүдээр гоёогдоһон байна. Энэ замай һүүлшын станцинь «Восстаниин талмай» гэжэ нэрэтэй. Станциин шэмэглэлгэ Октябриин зэбсэгтэ восстанида зорюулагдажа, Уралай улаан мрамораар гоёогдонхой. Газар дорохи залай үндэр үһээе тулажа байһан һүртэ томо тулганууд хэдэн гуулин гоёолтонуудтай.

Ленинградай газар дорохи харгые бүхы оромнай барин байна. Оронойнай энэ тэрэ нютагуудһаа Ленинградай барилгада цемент, мрамор, модон, рельс, электрын аппаратура, хэлхеэ холбооной хэрэгсэлнүүд ба бусад олон хэрэгтэй юумэнүүд ерэһэн юм. Харгын түрүүшын ээлжээе барилгада хабаадалсаһан 300 предприятинуудай 60 шахуунь Ленинградай заводууд болон фабриканууд юм. Ленинградай «Красный металлист» гэжэ завод «Восстаниин талмай» гэжэ станцида табигдаһан эгээн томо экскалатор бүтээгээ.

Октябриин 8-да энэ харгыгаар түрүүшын туршалгын поезд ябаба. Мытищинскэ машина бүтээлгын заводой бүтээһэн шэнэхэн вагонуудые олон жэлэй турша соо столицын метродо хүдэлһэн машинист Н. Ф. Климов жолоодоһон байна. Энэ туршалга амжалтатайгаар үнгэрөө.

...Һаяхан метрогой газар дээрэхи байшангуудай үүдэнүүдынь ленинградайхидай урда хүндэтэйгөөр нээгдэбэ. Ленинэй городто газар доогуурхи харгы барилга хадаа советскэ хүнүүдтэ парти, правительствын хандуулһан анхарал оролдолгын үшөө нэгэ шэнэ гэршэ мүн.

В. Паллон.

Ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын Бурят-Монголой отделениин IV конференциһээ

Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын Бурят-Монголой отделениин IV республиканска конференци Улан-Удэдэ ноябриин 10-да боложо үнгэрбэ.

Республиканска конференци дээрэ политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын Бурят-Монголой отделениин правлениин хүдэлмэри тухай тоосоото элидхэлые правлениин түрүүлэгшэ ветеринарна наукануудай доктор профессор **В. Р. Филиппов** хэбэ. Шалгалтын комиссиин тоосоото элидхэлые нүхэр **Р. И. Шнипер** хээ.

Ажалшадай дунда политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ талаар КПСС-эй ЦК-гэй Президиумэй, КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой V пленумэй, политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ Бүхэсоюзна обществын III пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэлтэ болгон обществын Бурят-Монголой отделени республиканска III конференциһээ хойшо үнгэрһэн хоёр жэлэй турша соо хүдэлмэреэ зарим тэды һайжаруулаа. Ажалшадай дунда лекцинүүд жэл ерэхэ бүри олоор уншагдана. Эрдэмтын нэрэзэргэтэй, дээдэ һургуулитай хүнүүдэй тоо обществын гэшүүдэй дунда олон болоо. Обществын гэшүүдэй биледүүдые һэлгэһэнэй эсэстэ бэлэдхэл багатай, эдэбхигүй гэшүүд гаргагдажа, обществын гэшүүд шанарайнгаа талаар нилээд һайжараа. Эдэ бүгэдын ашаар лекцинүүдэй удхань һайн, һонирхолтой боложо байна. Эмхидхэлэй талааршье зарим хүдэлмэри хэгдээ. Улан-Удэ городой районуудта обществын 3 шэнэ отделени эмхидхэгдээ. Түнхэнэй, Кяхтын, Байкало-Кударын аймагуудай отделенинүүд хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэжэ, олониитын дунда научно-гэгээрэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулна.

Республиканска отделениин хүдөө ажахын болон педагогическа секцинүүд хүдэлмэреэ урдынхида орходоо һайжаруулаа. Аймагай отделенинүүдтэ туһаламжа болгон 20—30 лекци зохёожо, хэдэн плакадуудые бэлэдхэжэ эльгээһэн байна. Хүн зондо хүндэтэй болоһон лекторнүүдэй тоо олошороо. Энэ жэлэй зунай болон намарай үедэ эмхидхэгдэһэн нүүдэл кино-лектори научно-гэгээрэлэй хүдэлмэри ябуулха зохистой формо боложо шадаа. Энэ кино-лектори 50 колхоздо, 2 совхоздо эльгээгдэжэ, олон мянган зондо естественно-научно асуудалаар лекцинүүд уншагдаһан, научно-популярна кинофильмнүүд харуулагдаһан байна.

Обществын республиканска отделениин хүдэлмэридэхи ехэхэн дутагдалнуудые конференциин делегадууд элирүүлээ. Правлениин гэшүүд обществын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадуулагдадаггүй байгаа. Тиимэһээ аймагууд, районууд болон городуудтахи обществын отделенинүүдэй хүдэлмэридэ ёһотой туһаламжа республиканска отделениин президиум үзүүлжэ шадаагүй. Тоосоото үе соо республиканска отделениин харюусалгата секретарьнууд 3 дахин, референтнүүд 4 дахин һэлгэгдээ. Мүн олохон аймагуудай отделенинүүдэй харюусалгата секретарьнууд энэ үе соо хэдэн дахин һэлгэгдэһэн байна. Эдэ бүгэдэ обществын республиканска болон аймагуудтахи отделенинүүдэй эмхидхэлэйнгээ талаар бэхижэхэ хэрэгтэ ехэ һаад ушаруулаа. Иигэжэ олоор һэлгэдэг ябадалые саашадаа болюулха, бэлэдхэлтэй кадрнуудые энэ хүдэлмэридэ хабаадуулха шухала гэжэ олон делегадууд хэлэбэ.

Обществын ябуулжа байһан лекционно пропагандын хэмжээн ба далайсань ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ зорилгонуудай эрилтэнүүдые хүсэд ханганагүй. Түрүүшүүлэй дүй дуршэл, наукын туйлалтануудые дэлгэрүүлгэдэ обществын гэшүүд һулаар хабаадалсана. Научно-техническэ конференцинүүд үнгэргэгдэнэгүй. Обществын гэшүүд лекци уншалгада бултадаа эдэбхитэйгээр хабаадалсанагүй. Удхынгаа талаар һулахан лекцинүүд уншагдаһаар зандаа. Уншагдадаг лекцинүүдэй тематикань үргэн боложо шадаагүй. Тиимэһээ хүн зониие һонирхуулмаар шэнэ асуудалнуудаар лекци үсөөн зохёогдоно. Ямар лекци, ямар темээр уншалтайб гэжэ арад зоной эрилтэнүүдые шудалжа үзэнгүй, лекци бэшээд лэ аймагуудай отделенинүүдтэ эльгээдэг ушарнууд олон. Эгээл тиимэһээ городуудта хүдөө ажахын асуудалнуудаар, гол түлэб бурят-монгол хэлэн дээрэ бэшэһэн лекци эльгээгдэнэ. Тиихэдэ бурядуудай олоороо ажаһуудаг олон колхозуудтай Заиграйн аймагта бурят хэлэн дээрэ зохёогдоһон лекцинүүд эльгээгдэдэггүй байна.

—Республикынгаа ой модоной болон загаһанай промышленностиие саашадань хүгжөөхэ талаар лекцинүүд зохёогдохо ёһотой. Мүнөө дээрээ промышленностиин эдэ һалбаринуудай саашанхи хүгжэлтэ тухай лекци уншагданагүй. Леспромхозуудай хүдэлмэришэд болон Байгалай загаһашад иимэ лекци уншаха эрилтэ хэдэг байна,—гэжэ обществын Баргажанай отделениие даагша нүхэр Эдинг хэлэбэ. Уншагдаһан лекциингээ шанарые һайжаруулхын тула, литературна сэбэр хэлэн дээрэ лекци уншахын түлөө оролдолго гаргажа байнабди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Конференциин делегадууд Казырин, Лубсанова, Крушельницкий болон бусад бурят хэлэн дээрэ лекци олоор уншаха арга бии аад хэрэглэгдэнэгүй, бурят хэлэн дээрэ лекци зохёожошье, уншажашье шадаха хүнүүд олон бии, теэд тэдээнтэй өөдтэй хүдэлмэри хэгдэнэгүй гэжэ хэлэбэ.

Обществын эдэбхитэй гэшүүн конференциин делегат нүхэр Николаев Корсаковска дунда һургуулиин 7 багшанарһаа эмхидхэгдэһэн обществын гэшүүдэй Ворошиловай нэрэмжэтэ артелиин колхознигуудай дунда лекционно пропаганда, гол түлэб бурят хэлэн дээрэ ямараар ябуулжа байһан тухайнь тогтон хэлээд, хизаар ороноо шэнжэлһэн, научна атеизмын, тусгаарлан хэлэхэдэ, бөө мүргэлэй барга хархис удхыень элирүүлэн харуулһан материалнуудые обществын республиканска отделени манда эльгээнэгүй, бидэ лекторнүүд методическа туһаламжа абанагүйбди гэжэ шүүмжэлбэ.

Политическэ болон научно эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын гэшүүдэй эдэбхи үүсхэлые дээшэлүүлхын тулада гэшүүд бүхэнтэй тус тустайнь хүдэлмэри ябуулха, тэдэнэй харюусалга дээшэлүүлхын тулада партиина болон профсоюзна организацинуудта түшэглэхэ шухала гэжэ олон делегадууд хэлэһэн үгэ соогоо тэмдэглээ.

Тоосоото элидхэл шүүмжэлэл багатай байгаа. Конференциин хүдэлмэридэ делегадууд эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, правлениингээ, илангаяа секцинүүдэй хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые зүбөөр элирүүлээд, обществын хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тушаа олон дурадхалнуудые оруулаа.

Обществын республиканска отделениин тоосоотоо үе соо хэһэн хүдэлмэриие хангалтатай гэжэ тоолоод, обществын хүдэлмэридэхи дутагдалнуудые усадхаха, тэрэнэй ябуулдаг лекционно пропагандые улам һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалһан тогтоол конференци баталан абаа.

Республиканска отделениин правлениин ба шалгалтын комиссиин шэнэ состав һунгагдаа. Политическэ ба научна эрдэм дэлгэрүүлхэ обществын Бүхэроссийска учредительнэ съезддэ делегадуудаар нүхэд Шатилов, Щербаков, Лубсанова, Матвеев, Чуянов гэгшэд һунгагдаа.

Шэнээр һунгагдаһан правлениин эмхидхэлэй пленум дээрэ правлениин түрүүлэгшээр түүхын наукануудай кандидат нүхэр В. И. Шатилов, тэрэнэй орлогшонороор нүхэд М. П. Хабаев, М. М. Гаськов, С. Д. Кузичев, харюусалгата секретаряар П. М. Матвеев гэгшэд һунгагдаа.

Искусствонуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бригада ерэбэ

Һаяхан искусствонуудай хүдэлмэрилэгшэдэй бригада манай республикада ВЦСПС-һээ эльгээгдэбэ. Тус бригадые ВЦСПС-эй культурын таһагай ахалагша инспектор нүхэр Ковцов толгойлно.

ВЦСПС-эй режиссер-консультант нүхэр Сычев, ВЦСПС-эй хормейстер-консультант нүхэр Горелин ба ВЦСПС-эй балетмейстер-консультант нүхэр Окунева гэгшэдһээ энэ бригада бүридэнхэй.

Эдэ нүхэд һара тухай байжа, республикын албахаагшадай ба хүдэлмэришэдэй уранһайханай самодеятельностиин харалгые бэлэдхэхэдэ туһалха ба үнгэргэлсэхэ юм.

Республикын албахаагшадай ба хүдэлмэришэдэй уранһайханай самодеятельностиин харалга байгша оной ноябриин 22-һоо 26 хүрэтэр Улан-Удэдэ болохо юм.

Мүнөө тус бригадынхид республикын культурын эмхи зургаануудта туһалхаяа гаранхай.

А. Паньков, Бурят-Монголой Облпрофсоведэй инструктор.

МУХАРШЭБЭРЭЙ АЙМАГТА

ҺУРАГШАДАЙ ЭКСКУРСИ

Һаяхан Октябрьска долоон жэлэй һургуулиин һурагшад географиин багша нүхэр О. С. Ковалевагай хүтэлбэри доро экскурсида гаража, түрэл нютагайнгаа байгаалитай танилсаба.

Һурагшад Бар тосхонһоо холошье бэшэ Пискулина гэжэ үндэрэй бооридо ябатараа эртэ урда сагай тон томо амитанай шүдэ оложо, һургуулида асараа.

Мүн һурагшад Леонид Фефелов, Василий Степанов гэгшэд урда сагай томо амитанай хүлэй үеын яһа олоһон байна.

—Иимэ экскурси үнгэргэхэдэ һурагшад үзэһэн материалаа ехэ гүнзэгыгөөр шудалдаг юм,—гэжэ О. С. Ковалева хөөрэнэ.

АЖАЛТА ҮДЭРТЭ ТАРЯА ХУБААНА

Зандинай сомоной Калининай нэрэмжэтэ колхоз энэ жэлдэ муу бэшэ ургаса хуряагаа. Тус колхозойхид гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэөд, ерэхэ жэлэй үрэһэ хүрэнгэ хүсэд хаагаад, колхознигуудай ажалта үдэртэ таряа хубаажа байна.

Колхознигууд Т. Яковлев, Е. Овчинников ба бусад тус бүридөө 110 пүүд таряа абаба.

АЙМАГАЙ СОВЕДЭЙ СЕССИ

Һаяхан Мухаршэбэрэй аймагай Соведэй ээлжээтэ сесси боложо үнгэрбэ. Сессидэ хабаадагшад аймагай ажалшадые медицинскэ талаар хангалгые һайжаруулха хэмжээ-ябуулганууд тухай аймагай Соведэй гүйсэдкомой элүүрые хамгаалха таһагые даагша нүхэр Гамбургын элидхэлые зүбшэн хэлсэбэ.

Элидхэлшэ ба элидхэл тушаа үгэ хэлэгшэд энэ хүдэлмэридэхи олон дутагдалнуудые элирүүлһэн, тэдэниие усадхаха бодото тогтоол баталан абаһан байна.

КОЛХОЗНИГУУД ШЭНЭ ГЭРНҮҮДЫЕ БАРИНА

Булганинай нэрэмжэтэ колхозой 10 гаран гэшүүд өөртөө шэнэ гэрнүүдые барижа оробо. Мүн нилээд олон колхознигууд хуушан гэрнүүдээ һэльбэн заһаа.

Ерэхэ хабартаа энэ колхоздо 20 шахуу гэр шэнээр баригдахаар хараалагдана.

АГНУУРИ ЭХИЛБЭ

Үбэлэй агнууриин сезониие аймагай ангуушад һайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа байна. Ангуушад социалистическэ мүрысөөндэ оролсонхой. Ангуушад түрүүшын саһанаар агнажа гарахаар түхеэрнэ.

Б. Мункуев.

ЛЕНИНГРАД. Ленинградай түүхын музей нээгдээ. Городой тогтоһонһоо хойшонхи хоёр зуун табин жэлэй түүхэ музейн арба найман зал соо харуулагдаа. Городой урдын революционно түүхэ, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ городые баатарлигаар хамгаалалга, дайнай хойто тээхи үедэ Ленинградай хүгжэлтэ үргэнөөр харуулагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ городой хүреэлэгдэнги шахуу байһан жэлнүүдые харуулһан зал соо хүнүүд ороод байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Доржи Банзаровай наһа бараһанһаа хойшо 100 жэлэй ойдо зорюулһан сборник

Байгша оной март һарада элитэ эрдэмтэ-востоковед Доржи Банзаровай наһа бараһанһаа хойшо 100 жэлэй ойдо зорюулагдаһан научна сессинүүд СССР-эй Наукануудай академиин востоковедениин институтда, Бурят-Монголой культурын научно-шэнжэлэлгын институтда үнгэргэгдэһэн байна.

Бурят-Монголой номой хэблэл «Доржи Банзаровай наһа бараһанһаа хойшо 100 жэлэй ойдо» гэһэн гаршагтай сборник хэблэлһээ гаргаба. Энэ сборник соонь научна сессинүүд дээрэ хэгдэһэн элидхэлнүүд толилогдобо. Гадна, тус сборнигто Доржи Банзаровай ажабайдал ба ажал-ябуулгыень харуулһан хэд... статьянууд оролсоо.

В. И. Ульянов-Ленинэй нэрэмжэ... Казанска университедэй багша, тү...хын наукануудай кандидат А. С. Шофман ба түүхын кафедрын ах...лагша багша Г. Ф. Шамов гэгш... ооһэдынгөө статья соо Доржи Бан...ровай Казаньда һуража байһан үе... дэлгэрэнгыгээр харуулна.

Иркутска областиин Гүрэнэй ар...хивай ахалагша научна сотруд... З. Тагаровай «Доржи Банзаров т...хай зарим шэнэ материалнууд» г...һэн ба профессор Б. К. Пашково... «Доржи Банзаров — маньчжуровед...» гэһэн статьянууд мүн энэ сборниг... толилогдоо.

Сатирын булан

Үгөөшэн, эдилгэшэн ба „эльбээшэн"

Зөөри зөөшэ хүндэ ухаа нэмээдэггүй. Харин хомхой хобдог һаа, һүүлшынгээ ухаае гээжэрхидэг бшуу. Тээсгэн республикын Нютагай промышленностиин министерствын бухгалтер-ревизор Боков гэдэг Кабанскын аймпромкомбинат албан хэрэгээр ошоо юм. Теэд тэндэ финансова журам эбдэдэг, гүрэнэй зөөри үридэг хүнүүдэй гэмтэ хэрэг элирүүлхэ гэһэн аад, тэдэ хүнүүдэй 300 түхэриг, нэгэ машина түлеэтэйгээ һарбайжархидань, Боковой хомхой сэдьхэлынь Боковойнгоо ревизор нюдые шара һэеыгээр хушажархибал даа. «Шэб харанхы болошоһон» ревизор шарбуунсануудые халааһандаа хадагалжархёод, «Улан-Удэм дуулимхан, үйлсээрээ матарна» гээд лэ бусажа ерээ юм.

Зүгөөр «өөрөө муу аад, хүнһөө һайниие бү хүлеэ» гэдэг. Тиимэһээ Боков ревизорой дүүрэн түлеэтэй машина соо һуунхай Улан-Удээ хүрэхэтэйнь сасуу, «булхайнь бус» гээд, бултандаа элиршэбэ. Аргаа барагдаһан Боков «гэмтэ хүн гэндэгэндэг, даарита мори дарагандаг» гэгшэ гээд, ахай даргын «хүлд... унажа» хүлисэл үриһөөл гуйгаа юм.

Тэрэ даргань аха һанаха реви...ройнгоо «гаргаа гайтай, хурганд... хобдогтой» болошоод байхыень ...рахадаа, уян зүрхэеэ хайлуул... уурлажашье ехээр шадабагүй. Ү... буржагар үһыень уруу өөдэнь эль...бэ. Гэмшэлтэй маяг үзүүлэн, гэдэ... гээ налайн эбһээлбэ...

«Хургандаа хобдогтой ревизор... ямар хэмжээ абабат?» гэжэ хүн з...ной асуухада:

— Шанга һануулга хэгдээ, шар...буунсануудынь бусаагдаа,—гэж... эльбээшэ дарга амаа аршан һууб...

— Теэд РСФСР-эй уголовно ко...дексын 117, 118 статьянууд юуна... түлөө бэшэгдэһэн юм аа б?—гэж... эльбээшэ даргаһаа асууе. Манай һ...нахада үгөөшэн эдилгэшэн хоё... «шоурайнгаа үһэ, шоһо абхуулжа...» энэһэндээ улайха, сайха болов... Мүн эльбээшэншье эрхингээ хала... ёһотой бшуу.

М. Олзын,
Б. Балдаре...

Хүдөө ажахын түрүүшүүлэй дүй дүршэлһөө

Ахалагша һаалишан

—Намжилма Цыденовна ажалдамнай ходо туһалдаг, заабари захяа үгэдэг, оролдосотой бэрхэ, олондоо хүндэтэй һаалишамнай гээшэ даа,—гэжэ залуу һаалиша басаган Гыма Жамьянова манда хөөрөөд, саашань үргэжэлүүлнэ:—би табан жэлэй урда тээ түрүүшынхеэ фермэдэ ерэжэ, һаалишан болоод, арба гаран үнеэ даажа абахадаа ехэл бэрхэшээгээ һэм. Тиихэдэмнай фермын ахалагша һаалишан Намжилма Цыденовна «адууһа малаа атар тарганаар харууһалбал, ама тоһододог» гэжэ манай малша бурят зон хэр угһаа хойшо хэлсэдэг гээшэ. Оролдоод лэ, маанадтай сугтаа хүдэлмэрилэ. Ядалсаха болоо һааш хамһалсана, харалсана бэзэбди» гэжэ намда хэлээ һэн. Тиихэдэнь би түрүүшын үдэрһөө ахалагша һаалишанайнгаа заабаряар, өөрыень даган ажаллажа ороо һэм. Түрүүшынгээ жэлдэ тон бирагүйхэн һү, үнеэн бүриһөө миил 400 шахуу литр һү һаабашье, саашадаа жэл ерэхэ бүри һү һаалгаяа дээшэлүүлжэ ябаһан байнаб. Урзанда 900 гаран литр, ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ 1555 литр һү үнеэн бүриһөө һаагааб. Энэ туйлажа байгаа амжалтамни ахалагша һаалишанаймнай оролдолго, анхаралай хүсэн юм даа,—гэжэ залуу һаалишан омогорхон хөөрэнэ.

Үдэ голой урда бэедэ, үхэр малай үбэлжэхэдэ таарамжатай зохид, нэмэри дулаахан газарта байрлаһан Һадаригай фермэдэ ажалша бэрхэ арбан хоёр һаалишан хүдэлмэрилнэ. Һаалишадай олонхинь залуухан басагад юм. Эдэнэр фермэдэ һаяхан болоһон «Малшадай үдэртэ» үнгэрһэн 12 һарынгаа үрэ дүн зүбшэн хэлсээд, ажахын шэнэ жэлдэ улам эршэ зоригтойгоор ажаллаха байна. Ажахын жэлэй дүн гэхэдэ, 12 һара соо нютагай үүлтэрэй үнеэн бүриһөө 1293 литр һүн һаагдаа. Гэхэ зуура, урда жэлдэнь 666 литр һүн үнеэн бүриһөө һаагдаһан байгаа.

Амжалтаараа урмашаһан эндэхи һаалишад ажахын шэнэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1500—2000 литр һү һаахаар шиидэнхэй.

Энэ фермэдэ ахалагша һаалишанаар Намжилма Цыденовна Цыбикова хүдэлмэрилнэ.

... 1943 он. Намжилма Цыденовна Эгэтын МТС-тэ трактористкаар хүдэлмэрилжэ байһанаа колхоздоо һаалишан болоһон юм. Тиихэдэ залуухан басаган Намжилма мал харууһалгын дүршэл багатай байбашье, бэрхэшээлнүүдһээ зүрхэсэнгүй, колхозойнгоо ниитын малые шадаал һаа һайнаар харууһалхые оролдоо һэн. Тиихэ зуураа, бэрхэ һаалишадай ажал хүдэлмэриһөө жэшээ һургаал абажа, тэдэнэй заабаряар оролдон, колхоздоо эрхим түрүү һаалишадай нэгэн болоо. «Энэ басаган угаашта роо һайн малшан болохо даа» гэжэ сугтаа хүдэлмэрилжэ байһан нүхэдынь залуу басаганай ажалдаа абьяастай, дуратай, һүбэлгэн бэрхые магтан хөөрэлдэдэг һэн. Тиигэжэ Намжилма Цыденовна колхозойнгоо магтаалта эрхим малшадай нэгэниинь болонхой, жэл ерэхэ бүри амжалта туйлана, фермынгээ малай ашаг шэмые дээшэлүүлхын тула хододоо оролдоно, эдэбхи үүсхэл гарган ажаллана. Гурбан жэлэй урда тээ колхозой зоотехник Анна Савельевна Андрееватай хамта тугалнуудые эхэһээнь һалгаажа тэжээхэ түрүү аргые фермэдээ нэбтэрүүлһэн байна. Энэ аргые хэрэглэжэ эхилхэдэнь ехэхэн бэрхэшээлнүүд ушарһан юм. Үнгэрхэдөө сугтаа хүдэлжэ байһан зарим һаалишадыншье дурагүй, этигэжэ ядангяар хандадаг һэн.

—Ажалай шэнэ арга хэзээшье илаха, өөрынгөө үрэ дүн үгэхэ. Зүгөөр лэ оролдожо, тэрээндээ этигэжэ, хойнонь гаражал шадаха хэрэгтэй. Хуушан янзаараа ажаллабал, хайшан гээд колхозойнгоо ниитын малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэбибди,—гэхэдэнь залуу һаалишад халуунаар дэмжээ бэлэй.

—Энээнһээ урда тээ хамаг һүсэ хуу тугалнуудтаа хүхүүлжэрхидэг, һү ехээр һаалгын үе гансал хүхэ ногооной үедэ гэжэ һанадаг, нютагай үүлтэрэй үнеэдһээ юун ехэ һүн һаагдаха һэм гэжэ бододог байгаабди. Малаа һайнаар харууһалаад, тэжээлээр хангаад, ажалдаа шэнэ түрүү арганууды е хэрэглэбэл, нютагай үүлтэрэй үнеэдһээ хэдэн зуугаад бэшэ, харин 2000—2500 литр һүн һаагдаха аргатай гээшэ даа,—гэжэ ахалагша һаалишан хөөрэнэ.

Ахалагша һаалишан һү ехээр һаахые оролдон, шэнэ арга бэдэрдэг, зоотехнигтэй зүбшэдэг, түрүү арга дүршэлнүүдые шудалан үзэдэг байна. Үнеэдээ зундаа һайса таргалуулжа, үбэлжэлгэдэ оруулдаг юм. Зоотехнигэй тааруулан табиһан, фермэдэхи хүдэлмэриин гуримые нариинаар сахин дүүргэдэг байна. Намарай дунда һараһаа хабарай дунда һара хүрэтэр үнеэдээ үдэртөө хоёр дахин һаадаг, шэнэ түрэһэн үнеэдые гурба дахин һаадаг юм. Һаахынгаа урда тээ үнеэдэйнгээ дэлэн бүлеэхэн уһаар угаажа, сэбэр полотенцээр аршаад, нидхэржэ массаж хэдэг, мүн һаажа байхадаа нидхэрдэг. Зунай сагта үнеэдээ түхэреэн сүүдхэ соо адуулганда ябуулдаг. Һаалишад томо бэетэй, һү ехэтэй үнеэдээ тусгаар таһалжа, амяарайнь эдеэлүүлдэг. Илангаяа үнеэдэйнгээ түрэхэ болоходо һайнаар уһалдаг, эдеэлүүлдэг, байра байдалыень сэбэр байлгахые оролдодог.

Ахалагша һаалишанай ажалдаа түрүү онол арга хэрэглэжэ, абьяасатай нэтэрүүгээр оролдоһонойнь аша өөрынгөө үрэ дүнгүүдые үгөө. Гурба-дүрбэн жэлэй саада тээ үнеэн бүриһөө 400—500 литр һү һаадаг байгаа һаа, ажахын үнгэрэгшэ 12-һара соо 1653 литр һү үнеэн бүриһөө һаагаа. Мүн харууһалжа байһан 10 үнеэнһээ 10 тугал абажа, хорогүйгөөр түлжүүлһэн байна. Фермынгээ ахалагша һаалишанай оролдосото ажалыень тэмдэглэжэ, колхозой правлени тэрэниие үнгэрэгшэ зунда Хүдөө ажахын бүхэсоюзна выставкэ хаража ерэхыень Москва город эльгээһэн байна. Һаалишан һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө ажалай нэмэлтэ түлбэридэ 600-гаад литр һү абаха болонхой.

Намжилма Цыденовна өөрөө һайнаар, бэшэндээ жэшээ харуулан ажаллахаһаа гадна, өөрынгөө дүй дүршэлые залуу һаалишадта дамжуулан үгэдэг, тэдэниие һаалишанай ажалда һургахые оролдодог юм. Ахалагша һаалишын жэшээгээр залуу һаалишад Людмила Житихина, Гыма Жамьянова, Мария Кабанова, Людмила Трофимова болон бусад мүн лэ һү ехээр һаадаг болоо. Эдэнэр ажахын үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 1300—1606 литр һү һаагаа.

Эдэнэр манай фермын ахалагша һаалишан Намжилма Цыденовнагай һургаһан һаалишад гээшэ,—гэжэ МТФ-е даагша Иван Семенович Белоусов омгорхон хөөрэдэг юм. Үнэхөөрөөшье, Намжилма Цыденовна фермэдэ ажаллахаяа ерэһэн залуу һаалишадта туһа хүргэдэг, өөрынгөө ажалай жэшээгээр тэдэниие дахуулан һургадаг байна.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ Улан-Удэ городһоо Е. Куковицкая, О. Брушинская гэжэ хоёр залуухан басагад комсомолой уряагаар хүдөө ажахыда хүдэлмэрилхөөр ерэжэ, түс фермэдэ һаалишад болоо һэн. «Таанадтай адли олон залуушуулые һаалишанай ажалда һургаһан Намжилма Цыденовна Цыбикова тэжэ ахалагша һаалишан фермэдэмнай б... Хэрбээ тэрэ хүнэй заабари һурга... доро, ажалайнь жэшээгээр хүдэл...рилөө һаа, ядахагүйт даа» гэжэ ф...мэдэ гарахынь урда тээ колхоз... түрүүлэгшэ тэдэндэ хэлээ һэн. Го...дой басагадай фермэдэ түрүүш...хеэ ерэхэдэнь, дунда зэргын на...най, урихан шарайтай, налагай с... рюун эхэнэр тэдэниие угтажа, түр...шын үдэрһөө һаалишанай ажал... танилсуулжа эхилээ һэн.

— Ямаршье бэрхэшээлнүүда... ушархада Намжилма Цыденовнагай... туһаламжаар дабажа гарагшабди,— гэжэ Екатерина Куковицкая хөөрэ...

—Түрүүшын үдэр үнеэдээ заал...жа байжа һаагаад, хоёрдохи үдэр... һаахадаа ходо гараа шалаад, ах...лагша һаалишандаа сүхэрэнгеэр х...лэхэдэмни өөрөө ерэжэ, үнеэдые... һаалсажа үгөө бэлэй,—гэжэ нүгө...дэ, Оля гэжэ басаганинь Намж...ма Цыденовнае баһал магтан хө...рэнэ. Энэ хоёр һаалишан түрүүшы...гээ жэл хүдэлмэрилбэшье, 8 һар... соо үнеэн бүриһөө 705—822 литр һ... һаагаад, мүнөө жэлдэ 1500 литр һа...ха социалистическэ уялга абаа... шэнэ нютагтаа урматай зоригтойго... ажаллажа байна.

Иигэжэ Яруунын аймагай Киров... нэрэмжэтэ колхозой ахалагша һа...лишан Намжилма Цыденовна Цы...бикова һайнаар хүдэлмэрилхэһээ гадна, залуушуулые малшанай хүндэтэй ажалда өөрынгөө жэшээгээр һургана.

Ц. Дандаров, манай корреспондент.

ҮНЕЭДЫЕ СҮҮДХЭДЭЭ ХЭДЭН УДАА ЭДЕЭЛҮҮЛЖЭ, hААЖА БОЛОХОБ?*)

рын жэлнүүдтэ малажалhаа гол продуктнууд хоёр — хоёрhоо дахин абтадаг болохо байна. ба правительствын табиhан гые шиидхэхын тулада малдахи ажалай бүтээсые нилээд элүүлхэ хэрэгтэй. Ондоогоор эл, продукциин единицэ бүхэнал багаар гаргадаг болохо, hү, болон малажалай бусад пронуудые ажал хэдэг хүн бүхэнэй р абадаг болохо ябадал түйлахала.

лажалдахи ажалай бүтээсэ хэдэн зүйлнүүдhээ дулдыдаха . Малай тэжээл, байра хэр зэрхангагдаhанhаа, малай үүлтэражалай зүб эмхидхэлгэhээ ба риhөө, фермэ дээрэхи механин хэмжээнhээ тэхэ мэтын зүйлhээ болодог байна.

рмэ дээрэхи хүдэлмэриин гу хүдэлмэриин эхилхэ ба дүүрэхэ малаа сүүдхэдээ хэдэн удаа hааэдеэлүүлхэ, уhалха, мүн бусадхүдэлмэри хадаа ажалые зүбөөр дхэхын ба түлэхын тулада эн удхашанартай юм.

аучна эмхи зургаанууд адуу маэдеэлүүлхэ, hааха, харууhалха нуудые зохёоhон байна. Иимэ нууд hү үгэдэг малажалда н саг соо үргэнөөр нэбтэрүүлэгэн юм. Жэшээлхэдэ, малажалай но-шэнжэлэлгын Бүхэсоюзна итут «Үнеэ hааха дүримүүдые» 1939 ондо зохёоhон байгаа. тугаллаhан үнеэдые тугаллаhаь hүүлээрхи түрүүшын үдэрээ сүүдхэдээ 5—6 дахин hааха, энэй хойто тээхи 2—2,5 hара соо я тугаллаhан үнеэдые, мүн түшынхеэ тугаллаhан залуу үнеэ—сүүдхэдээ 4-hөө үсөөн бэшэ а гэжэ тэдэ дүримүүд дотор дугдаhан байна. «Тугаллаhаь hүүлээр 2—2,5 hара болоод хада үнеэдые хоёр удаа hаадаг охо гээшые тон болошогүйдэ лохо» гээд тэдэ дүримүүд дотор аар тэмдэглэгдэhэн байгаа.

алажалай научно-шэнжэлэлгын эсоюзна институдай тээ хожомоор зохёоhон ба СССР-эй Хүдөө хын министерствын 1949 ондо эн гаргаhан «Үнеэе hү оруулха нууд» дотор үнеэдэй хойноhоо эр харууhалха гэжэ дурадхагда-

Тугаллаhанайнь hүүлээрхи түрүүн 10 хоног соо hү ехэтэй үнеэдые дхэдээ 5—6 дахин hааха, бэшэ здые — 4 дахин hааха. Үнеэнэй энгынь хатуураад хабадаха гэжэ аа hаа сүүдхэдээ бүри олоор — 9 дахин hааха, дэлэнгыень ходо эржэ байха хэрэгтэй.

5 килограмм hү үгэдэг үнеэдые шадаа сүүдхэдээ 4 дахин, зарим— 5 дахин, 12—25 килограмм рэтэр hү үгэдэг үнеэдые — 3—4 хин, 12-hoo доошо килограмм hү эдэг үнеэдые — 3 дахин hааха. уу үнеэдые hү оруулхын тулада, дхэдээ хэды шэнээншье hү үгэдэг гаа hаань хамаагүй, hаалгагда 3 hарынь турша соо сүүдхэдээ 4 хин hааха».

Фермэ дээрэхи ажалай үбэлэй ба ай сагай үдэрэй гурим энэ ном тэрэнэй hүүлээр харуулагдана. гуримаар, үнеэдые сүүдхэдээ 4 хин hааха, эдеэлүүлхэ, уhалха гэдурадхагдана.

«Совхозуудта үнеэн сүүдхэдээ 4 хин эрхэ бэшэ hаагдадаг. Анхан аллаhан үнеэдые, hү ехэтэй үнеэ hү оруулха үедөө сүүдхэдээ 5—6 хин hаадаг» гэжэ 1953 ондо «Сельгизай» гаргаhан совхозой дирекэй справочна ном дотор хэлэгдэ-

Фермэ дээрэ үдэр соогоо иимэ гутай байхада хүдэлмэриин үдэр ехээр уншагайрдаг байгаа. hаашад үглөөнэй 4 часта хүдэлмэрээ ээд, 22—23 часта дүүргэдэг бай Тиимэhээ, hаалишад зохид hайр амарха аргагүй байгаа, тэдэнэр бүлынхидтөө, мүн мэргэжэлээ шэлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа таа аргагүй болодог hэн. Эсэсэй стэ, ажалай бүтээсэ дээшэлдэггүй, мэ дээрэхи хүдэлмэришэд олоо hэлгэгдэдэг байба.

Үнеэдые сүүдхэдээ хэдэ дахин hаа болоомоор бэ гэhэн асуудалаар лажалай научно-шэнжэлэлгын Бүюзна институдай хүдэлмэрилэгэй буруу тобшолол хэhыень ажадал баталан харуулаа. Үнеэдые ы дахин hааха тэhэн асуудалда ирхайгаар, hэбхеэр хандаhанай раар иимэ тобшолол хэгдэhэн гаа. Тэрэ институдай дурадхаhан ижээ-ябуулганууд экономическа аараа заримдаа үндэhэлэгдэдэг байдаг. Үнеэдые оло дахин эдеэхэдэ, hаахада, арилгахада ажал эр гаргашалагдана ха юм, тииэд продукци нэмэжэ абтадаг гээ гү? — гэhэн энэ асуудалда малалай Бүхэсоюзна институдай хүэрилэгшэд харюу үгэнэгүй. Тииэд энээниэ харюу абаха гээшэ лажалай хүдэлмэрилэгшэдтэ тон хала байна бшуу.

Үнеэдые харууhалга ба эдеэлүүлэ ажал болон зөөри хогшол тон багаар гаргаад, ашаг шэмэ тон ехээр абаха талааараа лэ үнеэдые үсхэлгэ манине hонирхуулха байhанниень малажалай тушаа хүдэлмэрилдэг олон эрдэмтэд обёорногүй гэхэдэ болохо.

Ажалые хүнгэдхэхын тулада малажалай хүдэлмэришэд хүдэлмэридөө хоёр халаа тогтоожо эхилhэн байна. Гэбэшье, фермэ дээрэхи ажалай хүсэд механизацилагдаагүй дээрэhээ энэ арга үргэнөөр дэлгэржэ шадаагүй. Костромской хүдөө ажахын институдай hуралсалай-туршалгын ажахыда үдэрэйнгөө ажалай гуримые иимээр зохёоhон байна: hаалишад ба тугалшад үдэр соо хоёр дахин фермэдээ ерээд, үглөөнэй 4 часhаа 8 час болотор, үдэрэй 3-часhаа үдэшын 8 час болотор — ингэжэ хамтадаа 8 час ажалладаг. Энэ гуримаа хоёр забhартай гурим гэжэ нэрлэhэн байна.

Сүүдхэ соогоо үнеэдые адли забhартайгаар hааха гэhэн гурим энээгээр эбдэгдэhэншье байгаа hаа, энэ системэ үнеэ hаалгада гаргашалагдадаг ажалай хэмжээгээршье, мүн үнеэдые оло дахин hааха талаараашье үнеэдые адли забhартайгаар сүүдхэдээ 4 дахин hааха гуримhаа үнэндөө илгаагүй юм.

Эндэ үнеэд ингэжэ hаагдадаг байгаа: үглөөгүүр hаагдаhанайнгаа hүүлээр 2 час болоод дахин hаагдадаг, мүн үдэшэ hаагдаhанайнгаа hүүлээр 2 час болоод дахин hаагдадаг. Иимэ гуримаар үнеэ hаалга юу харуулааб гэхэдэ, үглөөгүүр ба үдэшэ хоёрдохёо hаагдахадаа үнеэд hү багаар үгэдэг, — зарим үнеэд оройдоошье үгэдэггүй байба. Энэ юун дээрэhээ болоноб гэхэдэ, hаалгануудай хоорондохи богонихон болзор соо үнеэнэй дэлэнгынь hү орожо үрьдэнэгүй. Эгээл тиимэhээ, хоёрдохёо ба дүрбэдэхеэ hаахада биратай аша үрэ гаранагүй. Тиимэhээ, иимэ гуримаар үнеэ hаахада ажал ехээр гаргагдаhаншье мүртөө, ашаа харюулдаггүй байха юм.

1954 ондо малажалай Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институт Московско областиин Рузска районой «Путь Ленина» гэжэ колхоздо иимэ нэгэн туршалга хээд үзэhэн байна: зарим үнеэдынь сүүдхэдээ гурба дахин hаагдадаг байhанаа, тугаар хэлэгдээшэ ёhоор үдэшэ үглөө хоёр таhалагдажа, дүрбэ дахин hаалгагдадаг, зарим үнеэдынь—хоёр дахин hаалгагдадаг болоhон байна. Энэ туршалгань юу харуулааб гэхэдэ, хоёр таhалжа дүрбэ удаа hааhанда орходоо үнеэ хоёр удаа hаалга юугээрээшье дортоогүй, харин хоёр удаа hаахада hүнинь нилээн үдхэн байгаа.

Хоёр таhалжа үнеэдые дүрбэ удаа hаахада hаалгын машинануудые hайнаар ашаглахын аргагүй юм. Юуб гэхэдэ, хоёрдохёо ба дүрбэдэхеэ hаахадаа үнеэнэй дэлэн соо hүнэй заа байhан дээрэhээ гараараа hааха баатай болодоно. Энэ хадаа үдэшэ үглөө хоёр таhалжа, үнеэдые үдэртөө дүрбэ hаадаг гуримай ехэшэг дутагдалтайень харуулна.

Үнеэдэй дэлэн hү ехэтэй байха бүрээ hүеэ улам бэлээр үгэдэг тэжэ эрдэмэй заабари дээрэhээшье, ажал дээрэhээшье тодорон гараhан байна. Дэлэн hү ехэтэй байхадаал hүеэ хүсэтэйгөөр шахажа гаргадаг, тиимэhээ үнеэдые түргөөр hааха арга олгодог.

Харьковска областиин Харьковска районой Кировэй нэрэмжэтэ колхозой hаалишан нүхэр Ена гэгшэ үнеэдые зунай үедэ үдэртөө хоёр дахин hаахадаа 2 час 30 минута соо 90 литр hү hаадаг байгаа. Харин дэлэндээ hү багатай үнеэдые үдэртөө гурба дахин hаадаг hаалишан нүхэр Надточий гэгшэ тэды шэнээн hү аяар 3 час 35 минутада hаадаг байгаа. Үнеэнэй дэлэнгэй hүтэй байхада нэгэ литр hү hаахын тулада hаалиша болбол хүхые 215 шобторхо, hү багатай байхадань — 404 шобторхо болоно. Энэ хадаа малажалай Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай аспирант Л. Н. Пенкович гэгшын туршалгаар тодоруулагдаhан байна.

Үнеэдые үглөө үдэшэ хоёр таhалжа, дүрбэ hааха гэжэ дурадхаhан, энэ гуримай автор Костромской хүдөө ажахын институдай hуралсалай-туршалгын ажахын директор нүхэр Жолниренко дурадхаhан энэ гуримаин hүнэй үдхэн тоhолиг болоходо туhалха юм гэжэ хэлэдэг байгаа. Энэ хэлэдэгынь үндэhэгүй юм. Үнеэнhээ hаагдаха бүхы hүнэй 45 процентнь hаагдаха үедээл бии болодог гэhэн hанамжа баталагдажа шадаагүй. Энэ hанамжа малажалай Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай физиологиин лабораториин туршалганууд дээрэhээ (Г. И. Азимов, А. П. Бегучев ба бусадай туршалганууд дээрэhээ) буруугаар тодоруулагдаа. hүн хадаа үнеэнэй hаагдаха үедэнь бэшэ, харин hаалгануудай хоорондохи үедэ гол түлэб бии болодог гэжэ тодоруулагдаа. Эдеэлhэнэйнгээ зэргээр, дэлэнгынгээ ехэ багын зэргээр үнеэн hү ородог байна. Дэлэнгэй 80—90 процент hүөөр дүүрэтэрынь тэрэ hүнинь шанараараа адлирхуугаар, нэгэ жэгдээр бии болодог байна. Тэрээнэй hүүлээр hү оролгонь бага боло болоhоор hүүлдэ орой болишодог байха юм.

Тиигээд үглөөгүүр үдэшэ хоёр үнеэдээ хоёр-хоёр дахин hаадаг гуримтай байхадаа зарим газарта үнеэдэйнь hүн нээрээшье үдхэрдэг байна. Энээниие баhа юун гээд тайлбарилмаар гээшэб? Эрдэм наукын шэнжэлэлгэ дээрэhээ хаража үзэхэдэ, үнеэдые hаахада, массаж хэхэдэ дэлэн ба хүхэнэйнь узуур гэжэгыдэгдэжэ, дэлэнгынь булшархай агшадаг, тиихэдээ hүниинь ехээр шахагдадаг байна. Тиин, ехээр шахагдахадаа hүн дэлэн руугаа бүри түргэнөөр шоборон ородог, улам hайнаар hаагдадаг байна. Массаж хэхэдэ дэлэн соохи hүн ехээр шахагдадаг, тиигэжэ шахагдахадаа хамаг байгааша hүниинь тоhотоёо юунтээ баран шоборогдоно ха юм.

Олон үсөөн hааhанhаа бэшэ, харин зүбөөр эдеэлүүлхэ ба харууhалхынгаа хажуугаар зүбөөр hааhанhаа боложо дэлэн соохи hүеэ үнеэн бараниень үгэдэг юм гэжэ дээрэ хэлэгдэhэнhээ тобшолон ойлгожо болоно бшуу.

Үнеэдые дүрбэ, гурба дахин hаахын орондо колхозно ба совхозно диилэнхи олон фермэнүүдтэ үнеэдые хоёр удаа hаадаг болоходо лээрэ тэhэн олон мэргэжэлтэдэй ба үйлэдбэриин практигуудай дурадхалые малажалаймнай түрүүшүүлэй дүй дүршэл, мүн хилын саанахи hүнэй малажалые советскэ делегациин хараhан ушар зүб гэжэ тодоруулаа.

Финляндида, Данида, Бельгидэ, Голландида, Англида, США ба бусад оронуудта жэлдээ 3 мянган килограммhаа дээшэ hү үгэдэг үнеэд сүүдхэдээ хоёр удаа hаагдадаг.

Профессор Р. Б. Давыдовай мэдээн дээрэhээ абажа үзэхэдэ, Голландида үнеэн хэрэшье hүтэй hаа, сүүдхэдээ хоёр удаа: үглөөнэй 4 часта, мүн үдэрэй 4 часта hаададаг.

Зоотехник Я. А. Бусуринай мэдээн дээрэhээ абажа үзэхэдэ, 1953—1954 онуудта үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2.821 литр hүн Англида hаагдаhан байгаа, тиигээд тэндэ үнеэдээ сүүдхэдээ заабол хоёр удаа hаадаг ба эдеэлүүлдэг байна. Королевскэ фермэдэ үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 5.913 литр hүн hаагдадаг. Тээд тэндэ баhал үнеэд сүүдхэдээ хоёр дахин hаагдадаг. Ингэжэ hаагдахадаа үнеэдэй дэлэнгынь хабадажа үбдэдэггүй, организмын физиологическа функцинууд аягүйтэдэггүй байна.

США-да үнеэдээ баhал сүүдхэдээ хоёр удаа hаадаг, эдеэлүүлдэг юм. Энэнь продукциин өөрынь үние химдаруулха арга олгодог.

Профессор П. Н. Кудрявцевай, А. Я. Довгих гэгшын мэдээнүүд дээрэhээ абажа харахада Германска Демократическа Республикын кооперативна, арадай ба бусад ажахынуудта эбэртэ бодо малай фермэнүүд дээрэхи ажалай үдэрэйнь гурим найман часhаа үлүү гарахагүйгөөр тогтоогдоhон байдаг. Энээнтэй зохилдуулан, малаа үдэртөө хоёр дахин эдеэлүүлдэг байха юм.

«Рульсдорф» гэжэ научно-шэнжэлгын станцида үнеэн бүриhөө 3.813 килограмм hү hаана, энэ станциин малай байрада ажалай гурим үдэр соогоо иимээр тогтоогдонхой.

4 час 30 мин. — 8 час 00 мин. —	эдеэлүүлгэ, hаалга, сэбэрлэлгэ
8 час 00 мин. — 10 час 30 мин. —	хүдэлмэришэдэй завтрак.
10 час 30 мин. — 11 час 00 мин. —	hая тугаллаhан ба hү ехэтэй үнеэдые hаалга.
11 час 00 мин. — 14 час 30 мин. —	забhаралга.
14 час 30 мин. — 18 час 00 мин. —	тэжээл үгэлгэ, hаалга, сэбэрлэлгэ.

ГДР-тэ нэгэ үнеэнhээ дунда зэргээр 2531 литр hүн hаагдана. Тиигээд эндэхи малшад үнеэдые оло эдеэлүүлхэдэ, hаахада экономическа талаараа ашаяа харюулнагүй тэжэ тоолодог, тиимэhээ хоёр удаа эдеэлүүлдэг ба hаадаг байна.

Энэ оной эхиндэ Даниин хүдөө ажахые, тусгаарлабал малажалые хаража үзэhэн байнаб. Энэ орон хүгжэнги малажалтай, дэлхэйн дэлгүүр дээрэ бекон, тоhо, үндэгэ ехээр гаргадаг орон байhаниинь мэдээжэ. Энэ орондо үнеэнhээ дунда зэргээр 4,2 процент тоhолигтой 4.000 килограмм hүн hаагдадаг. Миний ябажа үзэhэн олон ажахыда орон соохи дунда хэмжээндэ орходоо 1.000—2.000 килограмм дээгүүр hүн үнеэдhээнь hаагдадаг байба. Жэшээлхэдэ, «Коле-Коле» гэжэ ажахыда 150 үнеэдhээ дунда зэргээр 4,3 процент тоhолигтой 6.000 килограмм hүн hаагдаhан байба. «Коле-Коле» гэжэ ажахыдашье, Даниин бусадшье ажахыда үнеэдээ сүүдхэдээ хоёр удаа эдеэлүүлдэг ба hаадаг байна.

Үнеэе хоёр hаажа байhанаа гурба болгоходо, гурба hаажа байhанаа дүрбэ болгоходо hүниинь нэгэ бага ехэ болодог, үнеэе зүбөөр эдеэлүүлээд оло hаахада hү ородог байха юм. Тиимэhээ үнеэе тугаллаhанайнь hүүлээр—оло дахин, шэргэхын урда — үсөөн hаадаг юм. Гэбэшье, али нэгэн ажахын тодорхой эрхэ байдалые, малай шэмые хараадаа абангүйгөөр, энэ асуудалда таамаг механическаар хандажа болохогүй. Тиигээд манай олон эрдэмтэд, тэрэшэлэн хүдөө ажахын органуудай мэргэжэлтэд үнеэдые хэды дахин hаахаб гэhэн, энэ орёо түбэгтэй асуудалда, тэжээлээр малайнгаа хангагдаа хангагдаагүйень, hүнэй ехэ багаар абтадагыень хараандаа абангүйгөөр, механическаар, дүй дээрэнь хандадагыень тэмдэглэхэ баатай болонобди. Энэ статьягай эхиндэ дурсагдаhан hайшаал дурадхалнуудай ёhоор газетэ, журналнууд ба брошюрануудта үнеэе үдэртөө гурба дүрбэ hаалга түрүү дүй дүршэл болоhон хэбэртэйгээр, энэнь үнеэдые hү оруулха арга болоhон хэбэртэйгээр ехээр магтагдадаг байгаа. Тиихэ зуура, малые тэжээлээр хангаха тухай — энэ гол юумэн тухай олонхидоо мартагдадаг, мүн малажалhаа абтадаг продукци али зэргын таргашатай, али зэргын үнэтэй болоноб гэжэ хаража үзэхэ ябадал оройдоошье тоогдоггүй байгаа.

Иимэ хандалга юундэ хүргэдэг байгааб гэхэдэ, элдэб тэжээлээр элбэг, үнеэдээ сүүдхэ соогоо дүрбэ таба дахин эдеэлүүлдэг ба hаадаг, тиигэжэ жэлдээ үнеэн бүриhөө 6.000 7.000 мянган килограмм hү абадаг түрүү ажахынуудай дүй дүршэл жэл соо үнеэн бүриhөө оройдоо 1,5—2 мянган килограмм hү абажа шадахаар тэжээлтэй ажахынуудта зүн дэгээн, таамагаар баадхагдадаг ба дурадхагдадаг байгаа. Энэ хэрэгтэ ингэжэ механическаар хандахада hаалишадай ажаллаха сагынь ушжагайрха, ажал үлүүсэ гаргагдаха, hүүлэй hүүлдэ ошожо—продукциин сэн үнэтэй болодог байна.

Манай зарим эрдэмтэд үйлэдбэриhөө даншье холодошоhон, тэрээнэй хэрэглэмжые хэрэгсээхээ болишоhон байна. Тиимэ болоод байхадаа тэдэ эрдэмтэд фермэнүүдтэхи ажалые эмхидхэхэдэнь колхозуудта туhалхаhаа байтагай, энэ асуудалаар, ядахын сагта, зүйтэй зүбшөөлнүүдыешье үгэнэгүй.

Үнеэдые сүүдхэдээ хэдэн удаа эдеэлүүлжэ, hаажа болохеб гэhэн асуудалда практикын ба хүдөө ажахын наукын hүүлэй үеын харюу ямар байна гээшэб? Костромской областиин «Караваево» совхоздо жэл соо үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 6.000 килограмм hаадаг байгаад, нэгэ үедэ үнеэдээ оло дахин hаадаг байhан юм. Сүүдхэдээ 61 килограмм hү үгэдэг, энэ совхозой Послушница-II гэжэ суута үнеэн сүүдхэдээ 7 дахин hаагдадаг байгаа. Хожомооршог энэ совхозой хүдэлмэришэд юу ажаглажа хараhан байнаб гэхэдэ, эдеэлүүлхын, hаахын, газаагуураа бэлшээхын тула оло дахин бодхоохо барихада мал эсэдэг байна гэжэ, энэнь hайса тэнниижэ амарха, эдинэнээ шэнгээхэ аргагүй болгоно гэжэ ойлгогдоо hэн. Зарим үнеэдые оло hаахада hүеэ татадаг байгаа. Энэ мэтые хараадаа абажа, мүнөө үедэ «Караваево» совхоздо hая тугаллаhан үнеэдые дүрбэhөө олон бэшээр hаадаг. Хүхэнэйнь hула байхада гү, али дэлэн соонь дан ехэ hү ороод байхада — иимэ онсо ушарнуудта үнеэд таба дахин hаагдадаг. Сүүдхэдээ 30 килограммhаа доошо hү үгэдэг үнеэдые бултыень тугаллаhанайнь hүүлээр хоёр hараhаа эхилэн сүүдхэдээ гурба hаадаг байна. Жэлдээ 6.000 гаран килограмм hү үгэдэг үнеэдые олонhoo гурба дахин hаалгада оруулхада, тэдэ үнеэд энээнhээ боложо hүеэ татадаггүй байба.

В. Р. Вильямсын нэрэмжэтэ тэжээлэй Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институт үнеэдые оло үсөөн hаахада малай шэмэ үгэлгэдэ ямараар нүлөөлнэб гэhэн туршалга энэ оной апрелиин hүүлhээ августын hүүл болотор өөрынгөө экспериментальна база дээрэ хэhэн байха юм. Туршажа үзэхын тула жэл соогоо тус бүридөө 4.000 килограмм hү үгэдэг 18 үнеэ шэлээгдэhэн байгаа. Тэдэниие сүүдхэдээ үгэдэг hүнэйнь зэргээр, тугаллаhан сагаарнь, наhаарнь хоёр hүрэгтэ илгаhан байба. 10-hаа 21 килограмм хүрэтэр hү сүүдхэдээ үгэдэг үнеэд алиншье hүрэгтэнь оролсоо hэн. Эдэ үнеэдтэ бүхыдэнь үдэрэй иимэ гурим тогтоогдоhон байна гэбэл:

4 часhaa 6 час хүрэтэр — нэгэ дахи hаалга
6 часhaa 12 час хүрэтэр — бэлшээлгэ
12 часhaa 13 час 30 минута хүрэтэр—хоёрдохи hаалга
14 часhaa 19 хүрэтэр—бэлшээлгэ
19 часhaa 21 час хүрэтэр—гурбадахи hаалга
21 часhaa 4 час хүрэтэр—амаралта.

Сүүдхэдээ хоёр удаа hаагдаха үнеэд үглөөнэй hаалга болоходо — hүүлшын ээлжээндэ (5 час 30 минутаhaa 6 час болотор) hаагдадаг, үдэр hаалгын болоходо hаагдадаггүй, үдэшын hаалганда—түрүүшын ээлжээндэ (19 часhaa 19 час 30 минута болотор) hаагдадаг байгаа. Тиихэдэ үнеэд үглөөнэй ба үдэшын hаалгын хоорондо—13 час, үдэшын ба үглөөнэй hаалгын хоорондо—11 час забhартай байгаа. Сүүдхэдээ гурба hаагдадаг үнеэд үглөөнэй ба үдэрэй hаалгын хоорондо—8 час, үдэрэй ба үдэшын hаалгын хоорондо—7 час, үдэшын ба үглөөнэй hаалгын хоорондо—9 час забhартай байгаа. Энэ хоёр hүрэгтэ ородог үнеэд хамта дээрээ бэлшэдэг байба. Концентрированнэ тэжээл тус бүридэнь үгтэдэг, харин ногоон нэмэлтэ тэжээл үдэр ба үдэшэ шэгнүүргүйгөөр үгтэдэг байhан юм. Тээд, үнеэдые гурба гү, али хоёр hаахада али зэргын hү абтааб гэжэ харуулhан таблица доро толилогдоно:

Олон үсөөн hаалга	Али hүрэгhөөнь хэды шэнээн hүн hаагдааб (килограммаар)				
	майн 29—31	июниин 1—30	июлиин 1—31	августын 1—31	хамтадаа
хоёр дахин hаахада	456	4.728,5	4.552,5	3.804,0	13.541,0
гурба дахин hаахада	456	4.728,5	4.528,5	4.038	13,765,0

Дээрэхи тоо дээрэhээ юун харагданаб гэхэдэ, сүүдхэдээ 10—21 килограмм хүрэтэр hү үгэдэг үнеэдые дүрбэ hаажа байтараа хоёр hаадаг болоходо, тэдэнь гурба hаагдадаг үнеэдтэй жэшээлхэдэ, hүеэ татаагүй. Мүн hүнэйнь тоhолигшье доошоо ороогүй. Жэшээлхэдэ, август соо сүүдхэдээ хоёр удаа hаахада hүнэйнгөө тоhолигые, процентые табан үнеэн 0,2—0,9-өөр дээшэлүүлээ, хоёр үнеэн 0,3—0,5-аар доошонь оруулаа, хоёр үнеэн hүнэйнгөө тоhолигые тэрэ зандань байлгаа. Сүүдхэдээ гурба удаа hаахада hүнэйнгөө тоhолигой процентые зургаан үнеэн 0,2—0,4-өөр дээшэлүүлээ, хоёр үнеэн 0,1—0,5-аад доошонь оруулаа, нэгэ үнеэн hүнэйнгөө тоhолигые тэрэ зандань байлгаа.

Малажалай Украинска научно-шэнжэлэлгын институт Харьковска областиин, Харьковска районой Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо үнеэдые олон үсөөн hаалгаар туршалга үнгэргэhэн байна. Туршалга хэхын тулада 2.000 килограмм хүрэтэр hү үгэдэг хоёр hүрэг үнеэд шэлэжэ абтаhан байгаа. Нэгэ hүрэгтэнь үнеэд хоёр дахин, нүгөөдэ hүрэгтэнь —гурба дахин hаагдадаг байба. 1954 оной октябрьhaa 1955 оной август болотор иимэ үрэ дүн түйлагдаба:

Үнеэдые олоор, үсөөгөөр hаалга	10 hара соо үнеэн бүриhөө hаагдаhан hүн (килограммаар)
Хоёр дахин hаахада	1624
гурба дахин hаахада	1608

Үнеэдые гурба hаадаг байhанаа хоёр болгоходо hүеэ татадаггүй байhыень дээрэ дурсагдагша тоонууд баhал гэршэлнэ.

Московско областиин Рузска районой «Красный луч» гэжэ колхоздо энэ оной хабар малажалай Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай научна сотрудник А. М. Зоринай дурадхалаар бүхы hүрэгынь—91 үнеэн—гурба hаагдадаг байhанаа хоёр hаагдадаг болгогдоо hэн. Бэлшээриин гандаhан мүртэнишье үнеэд хоёр hаагдаха болоходоо hүеэ татаагүй, харин нэмээгээ.

Үнеэдээ хоёр дахин hааха болоходоо үдэрэйнгөө гуримые иимээр тогтооhон байна:

2 часhaa 10 час хүрэтэр—малаа бэлшээлгэ
8 часhaa 10 час хүрэтэр—малай байрые сэбэрлэлгэ ба ногоо бэлэдхэлгэ
10 часhaa 12 час хүрэтэр—нэгэдэхи hаалга
12 часhaa 15 хүрэтэр—амаралта
15 часhaa 22 час хүрэтэр—бэлшээлгэ
20 часhaa 22 час хүрэтэр—малай байрые сэбэрлэлгэ ба ногоо бэлэдхэлгэ
22 часhaa 24 час хүрэтэр—хоёрдохи hаалга.

Үнеэдые гурба дахин hаадаг байhанда орходоо энэ шэнэ гурим hаалишын хүдэлмэриин үдэрые 9 час 30 минутаhaa 8 частаа ороторынь богони болгоо. Тиихэдэ тэрэл 8 час соогоо hаалишад өөhэдөө ногоо сабшана, асарна, үнеэдтээ эдюулнэ. Шэнэ гуримтай болоод байхада үнеэд урдынхиhaa хоёр час үлүүгээр бэлшэнэ. Энэ гуримые hайса тодорхойлхо хэрэгтэй. Энэ гуримай үлэмжэ hайн байhаниинь яhала харагдана.

Малажалай Бүхэсоюзна научно-шэнжэлэлгын институдай экспериментальна база дээрэ ингэжэ тодорхойлогдоhон байна: үнеэдые сүүдхэдээ 4 hаахада 100 литр hү абахын тула 4 час 18 минута саг гаргашалагдана, гурба дахин hаахада—3 час 17 минута, хоёр дахин hаахада—оройдоо 2 час 46 минута гаргашалагдана.

Колхозууд ба совхозууд үнеэдые оло дахин эдеэлүүлхэ, hааха болон бэшэ ажал хэхэ аргые хэрэгтэй хэрэггүй газартань хэрэглэхээ болёо hаа, али зэргын ехэ ажал алмажа шадаха байhаниинь энээн дээрэhээ харахада бэлээр ойлгогдоно бэзэ.

Манай олон эрдэмтэд, мэргэжэлтэд, илангаяа экономистнууд продукци абахын тулада хэды шэнээн ажал гаргашалагданаб, тэрэ продукци али зэргын үнэтэй болоноб гэжэ hонирхоногүй. Хэрбээ манай ороной колхозууд үнеэ hаалгые үсөөрүүлжэ, тэрээгээрээ центнер hүн бүхэндэ 30 минута алмаа hаа, жэл соо хүдэлмэриин хэдэн миллион үдэр алмаха байна бшуу. Ажалай ингэжэ алмагдахада тон олон хүдэлмэришэдые сүлөөлжэ, тэжээлэй база байгуулха хүдэлмэридэ гү, али арадай ажахын бусадшье хүдэлмэридэ табиха арга олдохо байгаа. Манай эрдэмтэд ба мэргэжэлтэд эгээл энээн тухайда боджо үзэхэ ёhотой hэн!

Үнеэдые олон үсөөн hаалгаhаа дуугүй удхашанартай асуудал хадаа үнеэдые олон үсөөн эдеэлүүлхэ тухай асуудал мүн. hаалга ба эдеэлүүлгэ тухай энэ хоёр асуудал хоорондоо тон ехэ холбоотой. Үнеэдые байрада байлгахадаа нэгэ доро эдеэлүүлхэ, hааха гэжэ ямаршье гуримаар хараалагдадаг байна. Тиимэhээ hаалга ба эдеэлүүлгэ тухай асуудалые бэе бэеhээнь амяарлан шиидхэжэ болохогүй. Хаана хаанагүй 3—4 дахин үнеэдые hаалгые болюулха гээ хадаа тэрээнтэй нэгэн хамта hаамхай үнеэдые оло дахин эдеэлүүлхые баhал болюулха гэхэ ёhотойбди.

Үнеэдэй биологическэ шанарые хараадаа абабал, хоёр дахин эдеэлүүлгын зүйтэй байhанда hэжэглэмээр бэшэ юм. Үнеэд хадаа нэгэ доро ехээр үгтэhэн бүдүүн ба шэмэтэ тэжэлые байн байн шэнгээхэдээ ехэ шадамар бэрхэ амитад юм. Тиигээд үнеэдэй дурагүйгөөр эдидэг тэжээлые гү ,али буйлуулан бэлдэhэн зандаа эдюулхэ ёhотой тэжээлые дан ехээр үгэхэ болоод байhан тиимэ онсо ушарнуудта үнеэдые сүүдхэдээ олоншье дахин эдеэлүүлжэ болоно.

Энээнтэй дашарамдуулан манай проектнэ организацинууд ба мэргэжэлтэд болбол тэжээлые нэгэн доро ехээр багтаадаг тиимэ шэнэ түхэлэй кормушкануудые зохёон тааруулха тухай боложо үзэхэ болоно.

Үнеэдые олон гү, али үсөөн hаалга тухай экспериментальна (туршалгын) мэдээнүүдые хараадаа абажа, тэрэшэлэн гансашье манайда бэшэ, мүн хилын саанахи үйлэдбэриин ехэ дүй дүршэлые хараадаа абажа, малые харууhалгын асуудалнуудые үндэhөөрнь шэнэлэн хаража үзэхэ шухала. hүн ба hүнэй бусад продуктнуудай өөрынь үнэдэ нүлөөлдэг гаргашануудые бага болгохын тулада, ажал багаар гаргашалхын тулада мал харууhалгын асуудалнуудые үндэhөөрнь ингэжэ шэнэлэн хараха ёhотойбди.

Научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаанууд, мэргэжэлтэд ба хүдөө ажахын органуудай хүдэлмэрилэгшэд малажалай экономикые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн шудалха зорилготой. Колхозуудта, совхозуудта, научна институдуудай ба туршалгын станцинуудай экспериментальна (туршалгын) базануудта үнеэдые эдеэлүүлгэ, hаалга ба харууhалгаар бии болгогдоhон тон баян дүй дүршэлые ойрын сагта хамталха хэрэгтэй. Малые эдеэлүүлхэдээ, харууhалга эмхидхэхэдээ дүй дээрэнь, таамагаар энэ хэрэгые эрхилдэг байхаяа болихо, малай ашаг шэмын дээшэлгэдэ hаад хэдэг хуушарhан түлөөр түйган заабари заншалнуудые эрид зайлуулан хаяха хэрэгтэй. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэдэнь, малажалhаа ашаг шэмэ ехээр абахада ажал ба зөөри хогшол багаар гаргашалдаг болоходонь колхозуудта ба совхозуудта туhалха хэрэгтэй.

Н. БУРЛАКОВ, хүдөө ажахын наукануудай кандидат.

*) «Сельское хозяйство» гэжэ газетэ гараhан энэ статья униhагшадай үзэмд табигдаhан байгаа. Тэндэhээ бага хороолтотойгоор оршуулагдажа логдобо.

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Болгарида ошоод байна

СССР-эй Верховно Соведэй делегаци Болгари соогуур аяншалгаяа үргэлжэлүүлһээр. СССР-эй Верховно Соведэй хэдэн депутадууд Н. И. Беляев түрүүтэйгээр ноябрийн 10-да Русенска округой Бяла город шадар байдаг МТС-тэ хүрөө. Ажалай кооперативно-газар тариаланга ажахынуудтай баталhан договороо МТС-эй яажа дүүргэдэг тухай, кооперативна ажахынуудые агротехническэ талаар хангалгые яажа эмхидхэдэг тухай советскэ айлшад hонирхоо.

Болгариин эртэ урдын столица—Тырново городто советскэ парламентскэ делегациин гэшүүд ноябрийн 10-да ерээ. Тиихэдэнь, городой Гол талмай дээрэ суглараад байhан хэдэн олон мянган хүн зон айлшадые хани ёһоор амаршалаа.

Митингын һүүлээр советскэ делегациин гэшүүд Тырново городые хараа. Тэдэнэр хадаа арадай музейдэ ороо, археологическа малталгануудые хэһэн газарта ошоо. Үдын хойто тээ тэдэнэр Тырновско округой хэдэн һуурин газарнуудта хүрэһэн байна.

(ТАСС).

ГДР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

БЕРЛИН, ноябрийн 11. (ТАСС). Элитэ ехэ эрдэмтэд болон техническэ мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй заседани ноябрийн 10-да болоо гэжэ ГДР-эй премьер-министрын дэргэдэхи хэблэлэй зургаан мэдээсэнэ. Атомна энергиие амгалан ажалда зорюулан Германска Демократическа Республикада хэрэглэхэ тухай шиидхэбэри энэ заседани дээрэ баталан абтаа.

Тус шиидхэбэриин ёһоор атомна энергиие амгалан ажалда хэрэглэхэ талаар научна совет ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэ байгуулагдаа. Энэ Соведые профессор Густав Герц толгойлхо юм. Гадна, ядерна шэнжэлэлгын, ядерна техникын асуудалнуудые эрхилхэ зургаанииие, тэрэшэлэн ядерна физикын центральна институт байгуулха гэжэ шиидхэгдээ.

Ядерна физикые хүгжөөхэ ба радиоактивна изотопуудые хэрэглэхэ талаар немецкэ наукануудай академиин, республикын бусад научно-эмхи зургаануудай, тэрэшэлэн промышленна предприятинуудай зорилгонууд шиидхэбэри дотор тодорхойлогдоо. Ядерна физикын ба ядерна техникын талаар шухала болохо түмэргэжэлтэдые үйлэдбэрилхэ, мүн мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ хэмжээнүүд шиидхэбэри соо тодорхойлогдоhон байна.

Атомна энергиие амгалан ажалда зорюулан ГДР-тэ хэрэглэхэ эдэ хэмжээнүүд тухай ГДР-эй премьер-министрын орлогшо В. Штоф үгэ хэлээ. Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ ядерна физикые түргэнөөр хүгжөөхэ, тэрэнине научно-техническэ дэбжэлтын туйлада хэрэгтэ ашаглаха тон шухала болоод байhан тухай О. Гротеволь заагаа гэжэ хэблэлэй зургаанай мэдээсэл соо тэмдэглэгдэнэ. Экономикые болон элүүрые хамгаалгые түргэнөөр хүгжөөхын тулада промышленностьда, хүдөө ажахыда ба медицинэдэ радиоактивна изотопуудые хэрэглэлгын ехэ удхашанартай байhан тухай О. Гротеволь тэмдэглээ.

СССР-тэ болон КНР-тэ ошоод ерэһэн тухайгаа Канадын загаһанай промышленностиин министр иигэжэ хөөрэнэ

Ноябриин 10-да Оттавада пресс-конференци болоо. СССР-тэ болон Хитадай Арадай Республикада ошоод ерэһэн тухайгаа Канадын загаһанай промышленностиин министр Синклер тэрээн дээрэ хөөрэжэ үгөө. СССР-тэ ябахадам намайе тон хани ёһоор угтаа, мүн Советскэ Союзай загаһанай промышленностьтай болон советскэ арадай ажабайдалтай һайнаар танилсаха арга боломжо олгогдоhон байгаа гэжэ Синклер мэдүүлээ. Советскэ хүнүүдтэй уулзахадаа эб найрамдалые тэдэнэй үнэн зүрхэнһөө хүсэдэг байһые би үнэншөөб гэжэ тэрэ хэлээ. Советскэ Союзай экономическа хүгжэлтэ намда тон ехэ һонирхолтой байгаа гэжэ Синклер хэлээ. Техникын элдэб һалбаринуудта, научна ба техническэ кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ Советскэ Союзай туйлаһан амжалтануудые тэрэ тэмдэглээ.

Советскэ территори дээгүүр хэдэн олон мянган миль газарта аяншалхадаа, хаа хаанагүй үргэн ехэ далайсатайгаар барилгын хэгдэжэ байһые би харааб гэжэ Синклер хэлээ. Советскэ театральна искусствода тон үндэр сэгнэлтэ үгэхэ зуураа, культурада болон эрдэмдэ һуралгада советскэ арадай тон ехээр һонирходог байһые Синклер тэмдэглээ.

Минии аяншалга хэһэнэй эсэстэ, СССР-эй ба Канадын загаһанай промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондохи холбоо барисаан улам үргэдхэгдэхэ, илангаяа, научна мэдээ бэе бэедээ үгэлсэжэ байлга хоёр орондо ехэ ашатай туһатай байха бэзэ гэжэ найдажа байһан тухайгаа Синклер элишэлэн мэдүүлээ. Хойто жэлдэ советскэ хэдэн эрдэмтэд Канадада ерэхэ гэжэ тэрэ хэлээ.

Хитадай Арадай Республикада байха үедөө, правительствын түлөөлэгшэдтэй Пекиндэ хөөрэлдөөб гэжэ Синклер хэлээ. КНР-эй мэдэрэгдэхые Канада хүсэнэ, юуб гэхэдэ, энэ хадаа канадско-хитадай худалдаа наймаа үргэдхэлгые хүнгэдхэхэ байна гэжэ Синклер тэмдэглээ. Канадаһаа машинануудые худалдажа абахые КНР хүсэнэ гэжэ Синклер мэдүүлээ. (ТАСС).

Дүрбэн гүрэнэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй Женевскэ зүблөөн

ЖЕНЕВА, ноябриин 11. (**ТАСС-эй тусхай корр.**). Франциин, Англиин, Советскэ Союзай болон США-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй арба нэгэдэхи заседани мүнөөдэр дундаевропейскэ сагаар 15 час 30 минутада (московско сагаар 17 час 30 минутада) эхилээ.

В. М. Молотов заседани дээрэ түрүүлэгшээр һуугаа.

Ерэхэ неделиин эсэс багта зүблөөнэй хүдэлмэриие дүүргэхэ гэжэ дүрбэн гүрэнэй министрнүүд зүбшэжэ шиидхэбэри гаргаа гэжэ заседаниин эхиндэ В. М. Молотов мэдүүлээ. Удаань, зүбшэхэ зүйлэй хоёрдохи пунктаар — буу зэбсэг хуряаха тухай асуудалаар Д. Даллес үгэ хэлээ.

Венгерскэ Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министерствын мэдээсэл

Сэрэгэй гэмтэ ябадал хэһэнэйнгээ түлөө Венгерскэ Арадай Республикада гэмээ амасажа байһан немецкэ гражданинууд тухай Венгерскэ Арадай Республикын ба Германска Демократическа Республикын правительствонуудай хоорондо боложо байһан хэлсээнэй дүүрэһэн тушаа Венгриин гадаадын хэрэгүүдэй министерствын информационно таһаг мэдээсэл һаяхан толилоо.

Хоёр тала иигэжэ хэлсээ. Венгерскэ арадта эсэргүү гэмтэ ябадал хэһэн байбашье һаань, эдэ хүнүүдые сүлөөлхэ тухай захиралта Венгерскэ Арадай Республикын правительство үгэхэ байна. Венгерскэ Арадай Республикын правительство хадаа иимэ шиидхэбэри гаргахадаа тус гэмтэдэй хэһээлтынгээ ехэнхи хубиие амасаһые, дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэһэнһээ хойшо арба гаран жэлэй үнгэрһые, Венгерскэ Арадай Республикын ба Германска Демократическа Республикын хоорондо тогтоогдоһон хани барисаае хараадаа абаһан байха юм. Энэ хани харилсаан хадаа немецкэ империалистнуудай зүгһөө ээрхэг түримхэй ябадал гаргуулхагүй найдабари болохо байна. Юуб гэхэдэ, немецкэ империалистнуудай зүгһөө ээрхэг түримхэй ябадал гаргаха һэдэлгэ хэгдээ һаань, тэрэниинь германска арад өөһэдөө эрид шууд буруушааха байна бшуу.

Тон хүндэ гэм хэһэнэйгээ түлөө сүүдлэгдэһэн хүнүүд сэрэгэй гэмтэд гэжэ тоологдон Германска Демократическа Республикын гүрэнэй органуудта дамжуулан үгтэхэ юм. Юуб гэхэдэ, гэм зэмээ амасалгаһаань эдэ хүнүүдые сүлөөлхэ аргагүй гэжэ Венгерскэ Арадай Республика тоолоно гээд мэдээсэл соо хэлэгдэнэ.

Престесэй мэдүүлгэ

Октябриин 3-да болоһон президентскэ һунгалта тухай Бразилиин коммунистическэ партиин генеральна секретарь Престесэй хэһэн мэдүүлгые «Импренса популар» газетэ толилоо. Орон дотор һаяхан болоһон президентскэ һунгалтын үедэ өөһэдынгөө тала баригшадые засаг түрэдөө оруулхые оролдожо байһан хархис хүсэнүүдые демократическа ба прогрессивнэ хүсэнүүд ехээр илаа. Президентээр болон вице-президентээр прогрессивнэ хүсэнүүдэй дэбжүүлһэн кандидадууд һунгагдаа гэжэ Престес заагаа. Энэ илалтын туйлагдабашье, гүрэнэй урбалта хэхэ аюул үлэхэһөө гадна, бүри шангадаа гэжэ Престесэй мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

Американска монополинуудай туһаламжада түшэглэн урбалта хэхые хүсэгшэд хадаа һунгалтын үедэ арад зоной харуулһан дура зоригые элитээр хэрэгсээдэггүй ба гэмтэ һанаашалгануудаа нюудаггүй байха юм. Тэдэнэр хадаа һунгагдагшадай өөһэдынгөө тушаалнуудые дааха ябадалда һаад ушаруулха гэжэ оролдоно. Иимэ оршон байдалай тохёолдоод байхада, һунгагдаһан кандидадуудай өөһэдынгөө тушаалнуудта орохын тулада арад зон бүхы юумэ хэхэ ёһотой. Энэ ушар демократическа болон патриотическа хүсэнүүдэй шэнэ томо илалта болохо байна гэжэ Престес тэмдэглээ.

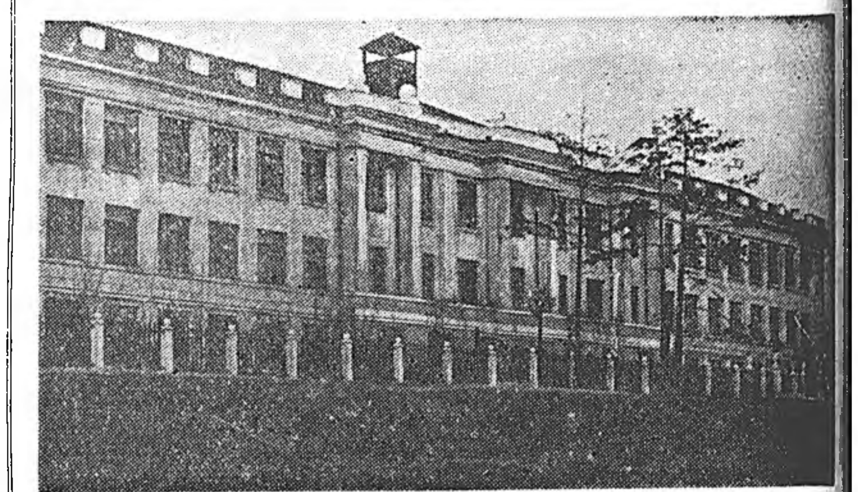
Профсоюзуудай эрхэ сүлөөгэй түлөө, ажалай эрхэ байдал һайжаруулхын, компартиин нюуса бэшээр ажал-ябуулга хэдэг болохын, бүхы арадуудай эбтэйгээр ажабайхын түлөө, национальна бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ улам эмхитэйгээр жагсахыень бүхы ажалшадые Престес мэдүүлгынгээ түгэсхэлдэ уряалаа. (ТАСС).

СССР Итали хоёр бэе бэедээ туристнуудые эльгээлсэхэ тухай хэлсээ баталаа

Хариин гүрэнүүдтэ туризм эмхидхэхэ хэрэгүүдые эрхилхэ СССР-тэхи Бүхэсоюзна акционернэ обществын («Интурист») правлениин түрүүлэгшын орлогшо Б. И. Харченко, обществын хариин оронуудай таһагай начальник К. И. Шибаев Римдэ ошоод байнхай. Тэдэнэр хадаа «Итальянска туристска компаниин» (туризм эмхидхэлгээр Итали доторхи эгээн томо организаци.—**ред.**) хүтэлбэрилэгшэдтэй бэе бэедээ туристнуудые эльгээлсэхэ тухай хэлсээ баталаа. Энэ хэлсээнэй ёһоор туризм эмхидхэлгын гаргашануудаар бэе бэетээ тоосоо хэхэ тухай асуудал оруулалсан хэдэ хэдэн эмхидхэлэй асуудалнууд һаяар нэмэжэ хаража үзэгдэхэ юм.

(ТАСС).

Шэнэ һургуули

Улан-Удэдэ техническэ һургуули түрүүшынхеэ нээгдэжэ, ноябриин 1-һээ һуралсалайнгаа жэл эхилбэ. Мүнөө эндэ дунда һургуули дүүргэһэн 200 гаран хүбүүд ба басагад һуралсажа байна.

Энэ һургуули түмэр замда хүдэлмэрилхэ элдэб мэргэжэлтэдые: механигуудые, машинистын туһалагшадые, электротехнигүүдые, главна кондукторнуудые ба бусад мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ юм.

Һурагшад барандаа хамтын байраар хангагданхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Улан-Удын техническэ һургуулиин байра.

В. Далбаевай фото.

Намарай кросс

«Буревестник» гэжэ һайндуранай спортивна общество Октябрьска социалистическэ революциин 38-дахи жэлэй ойдо зорюулан, олониитын хабаадалгатай намарай кросс үнгэргэбэ. Энэ кроссто 1500 гаран спортсменүүд хабаадалсаа.

Өөһэд хоорондын түрүү һууриин түлөө шанга мүрысөөн болоо. Түрүүн зооветинститудай басагад урилдаа. Эндэ студенткэнүүд Лопатина, Паплевина гэгшэд түрүүлэн ерээ. Тэдэнэр бэрхэшээлнүүдые дабан 800 метр талада 2 минута 40 секунда соо гүйһэн байна. Пединститудай студентнэрэй дундаһаа Посошкова, медицинскэ һургуулиһ... Гвоздева гэгшэд эрхим амжал... нуудые туйлаа. Гэбэшье, коопер... тивна техникумэй студентка Се... ская энэ талада 2 минута 39 секун... соо гүйжэ, баранис ахин гара... Нүхэр Сельская эхэнэрнүүдэй дун... түрүү һуури эзэлээ.

Эрэшүүлэй дунда зооветинстит... дай студент Лобсанов абһаар һа... амжалта туйлаба. Гэбэшье, пед... ститудай студент Харитонов 15... метртэ 4 минута 26 секунда с... гүйжэ, Лобсановай тогтооһон а... жалтые ахин гараа.

Л. Бобыкин.

ШАТАР

Нэгэдэхи разрядтай шатаршадай дунда шатараар үнгэргэгдэһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Илангаяа һүүлшын хоёр уулзалга ехэ һонирхолтой байгаа.

Арбадахи уулзалгадаа Аюрзанайн Власовтай наадахадаа һайн байдалтай болобошье, тэрээнээ хэрэглэжэ шадангүй, шүүгдэшөө. Мясников Цыденовтэ шүүгдээ.

Авраев Малковтай наадахадаа элдэбхигүйгөөр эхилжэ шүүгдэшэбэ. Мункоев Мадаев хоёр наадаад, тэнсэһэн байна.

Мясников — Авраев, Мункоев — Санжин гэгшэд тэнсэбэ. Шадрин Власовтай болгоомжотойгоор наадажа шүүгээ. Цыденов Аюрзанайнда шүүгдээ.

Энэ мүрысөөндэ Малков абажа боломоор 10 очкоһоо 9 очко абаад, нэгэдэхи һуури эзэлбэ.

* * *

Октябриин һайндэртэ зорюулагдаһан, нэгэ үдэрэй нүхэрэй ёһоной уулзалгада Улан-Удэ городой 22 эрхим шатаршад хабаадалсаба.

Табан часай туршада наадаһан... удаа Воробьев Игумнов хоёр 1-дэ... ба 2-дохи һууринуудые эзэлээ. Ма... ков 3-дахи һуури эзэлбэ.

* * *

Шатараар облпрофсоведэй ку... абахын түлөө жэл бүри үнгэргэ... дэг мүрысөөндэ 22 коллективүүд ха... баадалсаа.

Түрүүшын уулзалганууд ехэ һо... нирхолтойгоор үнгэржэ, шатар... дай шадабариин дээшэлһыень х... руулба.

Гусиноозёрск городой нүүрһэ ма... тагшадай команда машина бүтэ... шэдэй 1-дэхи командые 3 : 2 гэ... тоотойгоор шүүгээ. Мүн машина... тээгшэдэй 2-дохи, 3-дахи коман... нууд түмэр замшадта 2 : 3, һург... линуудай багшанарта — 0,5 : 4,5 г... һэн тоотойгоор шүүгдэбэ.

ПВЗ-гэй шатаршад шэлэй зав... дойхидто шүүгдэбэ.

Тэрэшэлэн медицинскэ, финанс... ва хүдэлмэрилэгшэдэй хоорондо м... рысөөн ехэ һонирхолтойгоор үнгэ... жэ, түрүүшынхинь илаба.

А. Игумнов.

Цыден-Жап ЖИМБИЕВ.

БАЙГАЛ ДАЛАЙН ЭРЬЕЭР...

(Уранзохёолшын тэмдэглэлнүүд)

I. БАБУШКИН ГОРОД

Үүр сайжа байхада, манай һуужа ябаһан поезд Байгал далайн эрьеэр зурганан гүйнэ. Хэды эртэ байгаашье һаань хамаагүй, пассажирнууд бултадаа вагоной сонходо сугларан, алдарта далайн аласые шэртэнэд. Үнэхөөрөөшье, баруулһан гү, али зүүлһэн поезднуудай пассажирнууд бултадаа Байгал далайе харахаяа мартадаггүй. Хэн эндэ буухаяа һанадаггүйб?

Мысовая станци хүрэжэ, дулаахан вагонһоо газаашаа гарахадамнай, һэбшээтэйшэг байба. Бидэнэр перрон дээрэ буушанхай, иишэ-тиишээ хараашалнабди. Теэд оршон тойрон байдалые һүниин манан халхална.

Түмэр зам дээгүүр хүдэр томо «хүлэгүүд» уухилалдан, уурал бааюулна. Тэдэнэй шэрэһэн поезднууд дүүрэн ашаатай: Красноярскын комбайнууд Хитад ороно, Уралай станогууд Улан-Удэ ерэнэ. Харин Бурят-Монголоймнай баялиг — модон үдэр һүнигүй баруулна.

— Эдэ бүгэдые нэгэшье минута һаалгүйгөөр ябуулха гээшэ ямар харюусалгатай хэрэг бэ? — гэжэ хөөрэлдэнэбди.

Манай «газардаад» байһые мэдэһэн юумэдэл, тоһон хара болоһон хубсаһатай, бишыхан түмэр хайрсаг бариһан түмэр замай хүдэлмэришэн ойромнай ерэжэ, эндэхи ажабайдал тухайгаа зугаалба.

— Мүнөө нэгэ бага сүлөөтэй болоод ябанаб, таанадые өөрынгөө түрэл нютагтай танилсуулһуу, — гэжэ маниие дахуулба.

Уданшьегүй, бидэнэр зориһон газартаа хүрэжэ ерэбэбди.

Хуушабтар, үндэр депогой ойро, уранаар шудхагдаһан шэрэм хашаа соо, извёсткоор будагданхай шобхогор памятник байна. Тэрээн дээрэ иигэжэ һиилээтэй:

«Эндэ 1906 оной январиин 31-дэ алдарта революционер Иван Васильевич Бабушкин ба тэрээнэй табан нүхэд хаанта засагай хэһээлтын экспедицидэ буудуулһан юм».

Таримал һайхан сэсэгүүдэй баглаанууд дорохононь табяатай.

...1905 ондо ородой түрүүшын революциин хүдэлөөнэй сууряан бүхы Россигоор таража, уужам Сибириин олон городуудаар Соведүүдэй Улаан тугууд соробхибо. Холын заха булангай тосхон, Мысовскдо, депогой хүдэлмэришэдэй дунда РСДРП-гэй эмхи байгуулагдаһан юм. Энэ партийна организаци ехэ эдэбхитэйгээр ажаллаа: хэдэн нюуса суглаануудые үнгэргэһэн, Мысовая станци дээрэ февраль—март һарада болоһон хүдэлмэришэдэй забастовко хүтэлбэрилһэн, подпольно типографи эмхидхэжэ, хаанта засагые үгы хэхэ гэһэн уряануудтай листовконуудые гаргаһан байгаа.

Удангүй, Читэ городто зэбсэгтэ восстани болобо. Тэрээниие И. В. Бабушкин шадабаритайгаар ударидаа...

Иркутскын хүдэлмэришэдтэ буу зэбсэгтэй транспортые абаашажа ябатараа, Слюдянка станци дээрэ генерал Меллер-Закомельскиин хэһээлтын экспедицидэ баригдажа, Бабушкин ба тэрэнэй нүхэд мүрдэлгэ сүүдшьегүйгөөр эндэ алуулһан юм. Бабушкин өөрынгөө нэрые алууршадта хэлэнгүй, «танигдаагүй хүн» зандаа наһанһаа нүгшөө бэлэй. Хэдэн жэл боложо, энээн тухай мэдэгдэбэ. Агууехэ Ленин өөрынгөө үнэн соратник Бабушкинда зорюулһан некролог соогоо тэрэниие «арадай герой», «партиин омогорхол мүн» гэжэ дүлэтэ үгэнүүдээр тэмдэглэһэн юм.

Мүнөө бидэнэр эрэлхэг большевик Иван Васильевич Бабушкинай нэрээр алдаршаһан городоор омогтой гэшхэлэн ябанабди.

Тэрэ үедэ тосхон байһан аад, табяад жэл соо тад ондоо болоол!

Түмэр замай мастерскойн туранууд, кооперативно-олзобориин артелиин байшангууд, элдэб эмхизургаануудай томо гоё барилганууд Бабушкин городые шэмэглэнэ. Шэнэ баригдажа байһан, хүсэн түгэс техникээр зэбсэглэгдэһэн Байкальска модо үйлэдбэрилгын комбинат һаяар ашаглалгада орохонь.

Городой үйлсэнүүдынь тооһогүй, үргэн, уужам. Набтархан хуушан гэрнүүдэй хажуугаар хоёр—гурбан дабхар шулуун гэрнүүд баригдана, хүдэлмэришэдэй бүлэнэр тэндэ байрлан түбхинэнэ.

Гэр бүхэнэй газаань мойһоной, үлирэй, крыжовнигой һөөгүүд баглайна. Нэгэ айлай сад соонь ягаабтар үнгэтэй, хоншуу хангал үнэртэй сирень ургана. Пэгшылдэн сэсэглэһэн намаадань арай гэжэ һарбайжа хүрэхөөр — иимэ үндэр болонхой. Энээниие харахадаа Москва шадархи нютагууд һанаандамнай оробо. Харин бидэнэр Сибирьтэ байна ха юм биибди — эндэмнай ямар һайхан шэнэ ургамалнууд ургажа һалбарнаб — байгаалиие шэнэдхэн хубилгагша, гайхамшагта эрдэмтэ Мичуринай һургаалнууд бэелүүлэгдэжэ байна.

Пүмпэгэр булгайр сүүмхэеэ велосипедтэ ганзагалһан почтальон басаган гэрһээ гэртэ орожо, бэшэг, газетэ, журналнуудые тараана, маанадые золгожо мэндэшэлээд, һурана:

— Таанад холоһоо ябанагта?

— Бидэнэр Улан-Удэһээ ябаһан туристнуудбди.

— Манай городые үзэхэеэ, харахаяа ерээгта?

— Тиигээ.

— Ехэл һайн гээшэ. Манайтнай эндэ һонирхолтой юумэ олон. Культурымнай байшанда заатагүй орооройгты. Эндэмнай хододоо элдэбын кинокартинанууд, һонирхолтой лекцинүүд, уранһайханай самодеятельностиин концертнүүд болодог. Байшангай нэгэ таһаг соонь янза бүриин научно-техническэ номуудаар баян түмэрзамшадай библиотекэ бии. Фойе соонь городой габьяата хүнүүд тухай: паровозно депогой экипировочно бригадын локомотивай машинистнууд Масалов, Собенников ба сигналист Милованцев гэгшэдэй ажалые харуулһан фото-монтаж үлгөөтэй.

КПСС-эй XX съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан поезднуудые шалган харадаг нүхэр Елисеенкын халаанай горьтойхон амжалтанууд тухай «Байкальский рабочий» гэжэ городмнай газетын мүнөөдэрэй номерто бэшээтэй. Тэдээнтэй заатагүй танилсаарайгты! Манай эндэхи түмэр замай хүдэлмэришэд һара бүхэндэ 500 гаран поезднуудые түргэн аргаар ябуулжа, хорёод мянган вагон-час алмадаг юм,—гэжэ түрэл городойнгоо ажалшад тухай тэрэ басагамнай ехэл омогтойгоор маанадта хөөрэжэ үгөөд, далда оробо.

Мүнөөдэр амаралтын үдэр хадань ямаршье ажал хүдэлмэри хаража шадагдахагүйнь гэжэ бидэнэр һанаха зуураа, түмэр замаймнай хүдэлмэри ондоо һэмнай гэлсэбэбди. Үнэхөөрөөшье, жэлэй дүрбэн сагта, үдэршье, һүнишье ялагар рельснүүд дээгүүр мөөрнүүдэй гүйлдэхэнь таһардаггүй.

Холын аян замһаа ерэһэн поезднууд эндэ бригадануудаа һэлгэдэг, арбаад-хорёод минута соо байха зуураа, ехэхэн техническэ шалгалтада ородог юм. Һаяхан ерэһэн, олоншог цистернэнүүдые шэрэһэн нилээдгүй ута поездые вагонно ахалагша шалгагша нүхэр Елисеенкын халаан анхаралтайгаар шалгана. Энэ хүн үглөөгүүр маанадые дахуулжа, Бабушкинай нүгшэһэн газарые оложо үгөө һэн. Хуушанай мысовско хүдэлмэришэн Елисеенкын халаанда шалгагшад Чесноков, Полякова, слесарьнүүд Созыкин гэгшэд ажаллана. Эдэнэр өөһэдынгөө дежурство бүхэндэ ажалай түрүү арга хэрэглэжэ, поезднуудые графигһаань нэгэшье гээгдэхүүлэнгүй ябуулдаг.

Вагон шалгагшад товарна вагоной хоёр тээгүүр түргэншье һаа, анхаралтайгаар харан ябажа, тормоз бүхэнэйнь хииень табюулжа үзэнэ, вагонуудай хоорондохи залгалаануудые шэншэлнэд, ябууд дундаа мөөрнүүдынь тоһодожо, бишыхан алхануудаар «хан» гэтэр тоншонод.

Энэ халаанайхид нэгэ дүүрэн ашаатай платформые составһаань таһалангүй, байра дээрэнь домкрадуудаар үргэжэ, богонихон саг соо заһажархиба.

Эдэ нүхэдэй хүдэлмэри ехэл харюусалгатай юм. Юундэб гэхэдэ, Мысовско дистанциин харгыдал адли хүндэ участок манай бүхы орон соошье үсөөн юм. Абаад үзыт, Байгал далайн урда эрьеэр ябахадаа, тоогүй олон тохойнуудые тойроходоо, туннельнүүд соогуур гүйлдэхэдөө, поездын бингүй механизм шадал соогоо хүдэлнэ ха юм.

Тиигэжэ поезднуудые нэгэшье һаатуулангүйгөөр, хододоо «ногоон үйлсөөр» ябуулхын тула Мысовая станциин түмэр замай хүдэлмэришэд эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллан...

Нэгэ забһарыень оложо, бидэн... тэдээнтэй хөөрэлдэбэбди. Нүхэд... хүндэшэ хүхюу сибириинхид, бала... шье өөһэд тухайгаа зугаалха дур... гүй, хэдэг лэ юумэеэ хээд ябанаб... гэлсэнэ. Тараха дээрээ тэдэнэр ии... жэ захяа һэн:

— Үнгэрэгшэ зуун жэлнүүдтэ э... дэһээ Монгол, Хитад худар ошоһо... наймаанай трактаар манай үбгэ э... гэнэр улаа шэрэдэг байһан юм. Т... дэнэй аша гушанар, бидэнэр түм... хүлэгөөр «улаан хамбы» амжал... тайгаар шэрэнэбди. Манай аж... тухай литература, хүгжэм, зураг... тон үсөөнөөр зохёогдоно гэжэ х... лэхээр байна. Саашань хэлэбэл, э... Байгал далайе тойроһон түмэр з... май табигдаадүй байхадань, далай... баруун эрьеһээнь «Байгал» гэжэ п... ром-ледокол поезднуудые ашаж... эндэхи пристань дээрэ асараад, һөө... гөө бусахадаа ондоо составууд... абаад ошодог юм һэн. Харин мүнө... манай городто, алдарта Байгал д... рэ байһан орой гансахан город... пристань үгы, ямар нэгэ пароход... ерэдэггүй. Үшөө нэмээн хэлэбэл, ма... най город ехэхэн революционно т... хэтэй юм, 1920 оноор гражданск... байлдаанай үедэ японо-американск... интервентнүүдтэ эсэргүүсэн Мы... совойн хүдэлмэришэдэй тэмсэл хэл... ниинь бүгэдэндэ элитэ. Теэд бүхы го... род соомнай мүртэй зохид рамятни... үгы. Стадион дээрэхи постамент-б... рельеф тэг дундуураа хаха һурө... Эдэ бүхэниие заһажа шэнэлжэ т... биха хэрэгтэй.

Бидэнэр үгэнүүдыень ехэтэ зүб... шөөжэ, захяатнай дүүргэлсэхын т... ла оролдохобди гэжэ найдуулбаб...

Шэнэ нүхэдһөө һалажа ядан б... сахадамнай, хойноһоомнай тэдэн... ооглохонь соностоо һэн:

— Ерэжэ, хүрэжэ ябаарайгты!

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха)

Август.

Редактор Д. Л. ЛОБСАНОВ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, заместителя редактора — 32-74, отв. секретаря—27-37, партийной жизни, сельского хозяйства—47-59, пропаганды и переводов—35-14. культуры и быта, промышленности—34-05, местной информации и писем—24-74, корректорская—32,67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н—00610. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. Зак. № 6111.